

פרק ל

על החברות

לאחר שיקולים רבים, החלטתי לכתוב את הפרק הזה מבלי להזכיר שמות, ומבלי לשבץ תמונות. המחשבה שאפילו חבר אחד ייפגע אם לא יוזכר פה, או אם אפילו חברה אחת לא תזדהה עם תיאורה בספרי, מביאה אותי לדון באופן כללי בחברויות שלנו, ועל תופעת החברות אצל בני אנוש.

כבר הפילוסוף היווני אריסטו, שחי במאה הרביעית לפני הספירה, קבע שהאדם הוא יצור חברתי. הוא חילק את סוגי החברות לשלוש קבוצות: חברות לשם תועלת, חברות בגלל הנאה, וחברות בגלל מידות טובות. תיאור החברות לשם תועלת נמצא גם במשנה שלנו, במסכת אבות, ואומר כך: כל אהבה שהיא תלויה בדבר, בטל דבר בטלה אהבה, ושאינה תלויה בדבר, אינה בטלה לעולם. כל אחד יכול לזהות חברות לשם תועלת, ואולי חווה אותה אפילו על בשרו. אתן דוגמא קטנה אך ממחישה היטב את הרעיון:

במספרה בה טיפלתי בשערי, עשיתי גם את ציפורניי אצל מניקוריסטית שעבדה שם, וגילתה כלפיי חיבה רבה. היא קיבלה אותי תמיד ב"שלום רותיצ'קה", לבבי, וחלקה לי מחמאות רבות. אפילו הבאתי לה מתנה קטנה כשחזרתי מטיול בחו"ל, בגלל היחס החברי כל כך כלפיי. היא הייתה פטפטנית, הרבתה בדיבורים, שלדעתי פוגעים בריכוז, ופעם פצעה את אצבעי, כשהסירה עור מסביב לציפורן במכשירה החד. במשך כמה חודשים הציקה לי מאד הפציעה הזאת, עד שנרפאה. מאז החלטתי לעשות בעצמי את המניקור, ויותר לא הזמנתי תור אצלה כשביקרתי במספרה. לאט לאט התקרר יחסה אלי, היא בירכה אותי ב"שלום רותי" אחר כך רק ב"שלום" צונן, ולבסוף נעשיתי שקופה לגביה, ולא זיכתה אותי אפילו במבט...

חברות בגלל הנאה היא לא רק זו שעל רקע רומנטי. גם חברות בין מורים ותלמידים יכולה להיות אמיצה מאד. המורה נהנה מאד ללמד והתלמיד שואב הנאה מהידע הרב שהמורה מעריך עליו. לא לחינם נאמר, שאין אדם מתקנא בבנו ובתלמידו. חברות אמיצה נרקמה ביני לבין מורה שלי בתיכון ורעייתו, במשך שנים רבות, וכשנפטר בטרם עת, אלמנתו היא עד היום ידידת נפש שלי.

החברות בגלל מידות טובות היא הטהורה והיפה מכל הסוגים. נעים לנו להיפגש עם אנשים נדיבי לב, שתורמים למשפחתם ולזולת. אני נמשכת גם לבעלי השכלה רחבה, או למי שרכשו ידע רב מהחיים, רצוי עם חוש הומור התורם לשיחה מעניינת. בחברות אמת יש הכרה הדדית בתכונותיו של האחר, חיבה עמוקה לאישיות שלו, ורצון של האחד לראות בטובתו של השני. מובן שצריך להיות היזון חוזר בין החברים הזקוקים זה לזה, כמו שכף יד אחת זקוקה לשנייה כדי למחוא כפיים.

גם מקצוע משותף, משפטים למשל, או קורות חיים מקבילים, או שטחי התעניינות דומים יוצר קירבה,

כך גם התמודדות ביחד עם אתגרים גדולים או קשיים. גברים שהיו חברים לנשק, ביחוד אם לחמו שכם אל שכם, נעשים לעיתים כאחים.

זיכרונות מהעבר יכולים לחדש קשר חברי אפילו אחרי נתק של שנים רבות, והזמן איננו מוחק את חוויות הילדות. כך יש לי עכשיו חברה שלמדתי איתה בבית הספר, היא גרה רחוק ממני, והקשר ביננו, שחודש אחרי זמן רב מאד, משמח אותי. אז היינו תלמידות בגיל העשרה, ועכשיו אנחנו סבתות, דבר שגורם לעניין עוד יותר גדול בשיחותינו.

לפעמים החברות היא רק לתקופה מסוימת שנסיונות הזמן או המקום קובעות, אך לעומת זאת יש לנו חברים בארה"ב ובאוסטרליה, וגם בערים רחוקות ממקום מגורנו בישראל (עד כמה שאפשר להיות רחוקים בארץ קטנה כשלנו) הפגישות אינן מתרחשות לעיתים קרובות, אך כשהן קורות אנו ממשיכים מאותו נקודה שהפסקנו.

בילדות אנו זקוקים לחברויות כדי למצוא את דרכנו בעולם. אנו מתוודעים לאופי השונה של החברים, לטובים ולרעים, לישירים ולרמאים. כך אנו מגבשים את דעתנו לגבי הסובבים אותנו, נפרדים מהתמימות ומתחשלים לחיים.

בזמן המנדט הבריטי גרתי במשטרת ראש פינה, שאבי היה מפקדה, והיו לי חברות אנגליות. הצטרפה אלינו ילדה שאמה הייתה יהודייה ואביה ערבי. כשיחקנו עם הילדות האנגליות היא הציגה את עצמה כערבייה, כנראה שכבר בגילה הצעיר הבחינה שהאנגלים העדיפו את הערבים על פני היהודים. כשהיינו בחברת הילדות היהודיות, הציגה את עצמה כיהודייה. דו-הפרצופיות הזאת הרגיזה אותי כבר אז, וחשתי תיעוב כלפיה. כיום, ישנה בפרסומת של מוצר מסוים בחורה הדומה לה בפניה, ואני לא אקנה את המוצר הזה... בספרי הראשון "ילדות", בעמוד 39 (בספר במחשב עמוד 41) מתואר השקר הראשון שחוויתי, וכך התוודעתי לרמאים שצריך להיזהר מהם.

ישנו סוג חברות שאיננו נכלל בתורת אריסטו, ואיננו נפוץ, אך אני הכרתי אותו, למרות שלא התנסיתי בו. כוונתי לחברות שבה צד אחד ממש מבטל את עצמו בפני השני. השתאיתי למראה הזה אצל אחרים, וצריך ידע בפסיכולוגיה כדי לרדת לעומקה של התופעה. נתקלתי בה אצל דודתנו אדית בניו יורק, ואחר כך גם בין שני חברים בארץ. לדודה שלנו הייתה במשך שנים חברה ששירתה אותה כשפחה. הסיעה אותה ממקום למקום, כי אדית לא נהגה, ערכה למענה קניות, והגישה את הכיבוד כשאדית שיחקה ברידג' עם חברותיה. היא עצמה לא ידעה לשחק ורק ישבה והסתכלה. השיא היה בשנתיים האחרונות לחיי אדית, שעברה ניתוחים ברגלה, ואחר כך טיפולים במרכז שיקומי ובבית. החברה השתעבדה לדודה, ושירתה אותה מסביב לשעון במסירות אין סופית. היא הייתה אישה עשירה, כך שלא חשבנו לרגע שהנתינה הגדולה הזאת קשורה לצפי של רווח כספי מירושתה של החברה אדית, חשוכת הילדים. אולי היה זה בגלל שהייתה בודדה למדי, כי בן אחד שלה לא נישא מעולם, והשני התחתן עם אישה רעה, שכמעט לא אפשרה לה לראות את נכדיה. היא סיפרה לי שהזמינה פעם את כלתה לשיחה במסעדה טובה, בתקווה לשפר את היחסים ביניהן, ובאמצע הארוחה הצעירה קמה ואמרה, שמיד היא חוזרת, אך הלכה ולא שבה!

איזה גסות רוח! איפה היא חונכה?

לגבי החברים בארץ, שניהם בעלי משפחות, גם אצלם שירת האחד את השני בצורה קיצונית, לא אדע מדוע ולמה. לדעתי חברות אמיתית זקוקה לבסיס שוויוני ולהדדיות.

במשך תקופה ארוכה למדי, כשגבי ואני היינו צעירים יותר, נפוצה צורת המפגש החברתי בסיגנון הישיבה במעגל בסלון. בדרך כלל המסיבות נערכו בליל שבת, התחילו בשעה מאוחרת, כי קודם טיפלנו בילדים ואכלנו איתם ארוחת ערב. החבורה מנתה שבעה - שמונה זוגות, לא יותר מעשרה, כי הסלון הישראלי הממוצע לא היה מספיק גדול להכלת אורחים רבים יותר. היה רצוי לעבור על עיתוני סוף השבוע לפני ההגעה למסיבה, כי חלק ניכר מהזמן הוקדש לוויכוחים פוליטיים, תוך כדי נישנוש הכיבוד על השולחן, והיה עדיף לבוא לפגישה מעודכנים. לקראת חצות הוזמנו המשתתפים לסעוד במזנון עשיר שערכו המארחים, כמובן על בסיס רוטציה בין החברים. כל מארחת השתדלה להרשים בביצועים שהראו את יכולתה הקולינרית, ותמיד היו עוגות טובות.

אני לא אהבתי כל כך את הבילויים האלה, בעיקר בגלל השיחות השטחיות. גרוע מכל היה שלפעמים עם התקדמות הערב, נוצרה "עזרת נשים" ששוחחו על אופנה, מתכונים ורכילות, והגברים על נושאים הקרובים לליבם, כדורגל למשל. אם היו כמה רופאים בחבורה, הם דיברו אך ורק על רפואה, והוכח שזה לא רק מקצוע אלא דרך חיים.

אנו החלפנו במשך השנים כמה "מעגלים" עד שהחלטנו להיגמל מהם.

כשבגרנו, נערכו הפגישות החברתיות סביב שולחנות ערוכים בחגיגות, והוגשה ארוחה רבת מנות. המארחים טרחו בהשתדלות ובמיומנות, וידעו שיוזמנו לסעוד על שולחנות של החברים האחרים בסבב. אומרים שצורה זו של מסיבות התחילה באנגליה, שם היו משרתים רבים שגם הגישו לשולחן. פעם אירחתי ב"סגנון האנגלי" כאשר ביקשתי מבנותיי להגיש את המנות לשולחן, להוריד את הצלחות הריקות, וגם לשטוף את הכלים מאחורי דלת המטבח הסגורה. הערב ההוא שעשע אותי ואת האורחים, אבל הוא עלה כסף כי שילמתי ל"מלצרות".

כיום הגענו כבר לגיל בו פגישות עם חברים לארוחה חגיגית, מתקיימות רק במסעדות, וכל אחד משלם עבור עצמו. כך אפשר לשבת ולשוחח בנחת, מבלי הטרחה הרבה לפני, בזמן, ואחרי האירוע, מצד המארחים.

רקע משותף (רפואה וכימיה במקרה שלנו) יוצר חברויות ארוכות שנים, וקיימות "תשתיות" נוספות: שכנות טובה עם אנשים נחמדים וטובים, מקריות שבה חבר משותף מכיר לנו אנשים חדשים, נוצר בינינו "קליק" ונולדת חברות נפלאה ומהנה מאד. זכינו בידידים כאלה, המעשירים את חיינו.

הכרנו גם משפחה שעלתה מארה"ב, והמקשרת הייתה הבת שלמדה עם בתנו דפנה. הילדות נעשו חברות, והודות לביקורים הדדיים בבתיים, נעשינו אנחנו ההורים חברים! תחילה הגיעה המשפחה לשנת שבתון "במכון ויצמן למדע" של האב החוקר, והייתי מאושרת לשמוע שהידידות איתנו הייתה גורם משפיע בהחלטתם לעלות ארצה לתמיד.

השם היחידי שאזכיר בצער רב בפרק זה, הוא של חברתי היקרה חנה ורון (ראה תמונה בעמוד 31 וגם בעמוד 129) שהלכה לעולמה בשנת 2018. למדנו יחד בפקולטה למדעי הטבע באוניברסיטה בירושלים, ועבדנו על הדוקטורט שלנו באותו זמן במכון ויצמן. מהרגע שנפגשנו נוצרה בינינו ידידות אמיצה, שנמשכה עד ליומה האחרון. גם חנה ז"ל הייתה לידי גדולה.

במרוצת השנים חלק מהחברויות מסתיימות בגלל נסיבות שונות, אך אלה מהחברים שנשארו איתנו עד היום, במשך עשרות שנים, הם כבר כבני משפחה, ואנו רואים את עצמנו כבני מזל שזכינו בהם.

פרק לא

היום, היום הנה ממש...

אינני יודעת בדיוק מתי יודפס ספר זה, אך בשעה שאני כותבת שורות אלה, התאריך הוא 5 ליוני 2017, יום שני בשבוע, בדיוק 50 שנה לפרוץ מלחמת ששת הימים. כל כלי התקשורת, עיתונים רדיו וטלוויזיה, מלאים בכתבות מרגשות על המלחמה ומה שקרה לפני ואחריה. ישנה תמימות דעים שהייתה זו מלחמת מגן. לכן תפיסת השטחים מעבר לגבולות 1949 (הקו הירוק) היא פעולה הגנתית שיש לגביה חוקים הולמים במשפט הבינלאומי, ואין להגדירה ככיבוש, שהוא מעשה של תוקפנות. אי אפשר לאלצנו לחזור לגבולות הקודמים, המעודדים נסיון נוסף להילחם בנו, על אחת כמה וכמה שהערבים אינם מסתירים את כוונתם לעשות זאת. היום הכריז ראש הממשלה בנימין נתניהו, בנאומו החגיגי, שבכל הסדר שיהיה עם הפלשתינאים, עליהם להכיר בישראל כמדינת הלאום היהודי, והשליטה הביטחונית בשטח ממערב לירדן תהיה בידינו. הוא גם נאם ברמת הגולן ואמר, שאם נפנה שטח זה הוא ייהפך לבסיס טרור של דאע"ש, ועל כן חייב להישאר שלנו. אין זו הפעם הראשונה שהוא מדגיש את חשיבות הדברים האלה, אך ביום היובל למלחמה, שבה יצאנו מחשיכה לאור גדול, יש להם משמעות מיוחדת וצודקת.

המדינה שלנו נכנסה לשנתה השבעים, ואפשר כבר לומר בפה מלא שהיא סיפור של הצלחה. למרות המאמצים הבלתי פוסקים של הערבים לחסלה, ולמרות כל שונאיה האנטישמים בעולם התומכים בהם, היא משגשגת והולכת מחיל לחיל.

עברנו תקופה קשה בת שמונה שנים עם ברק חוסיין אובמה, נשיא אמריקאי עוין לישראל (מוסלמי ממש, או "רק" איסלמופיל?) אך עתה ישנה הרגשה טובה שהנשיא החדש דונלד טראמפ וממשלו הידידותי, יעזרו לנו ויקדמו את ישראל.

אינני מסוגלת להבין את מפלגות השמאל התומכות עדיין בהקמת מדינה פלשתינאית. אחרי שני הנסיונות הכושלים של תהליך אוסלו וההתנתקות מעזה, אין להעלות על הדעת מסירת שטחים נוספים לשליטת הערבים ביהודה ושומרון. איננו יכולים לבצע נסיונות נוספים בגורל היהודי. ישראל תהפוך לכל אורכה מהצפון ועד הדרום ל"עוטף עזה". החמאס ישתלט שם מיד, אפילו בבחירות כמו בעזה, כי סקרים מוכיחים שיש לו רוב, ויסלק את אנשי הרשות בשיטות שראינו כבר אצלו. אילו לפחות היו מסוויים את כוונותיהם, אך הם מכריזים על כך בגלוי. טילים ומנהרות יהיו מנת חלקנו, ולמדינה הקיקיונית הזאת יזרמו פליטים, ג'יהאדיסטים של דאע"ש הרצחני, וטרוריסטים מכל גווי הקשת האסלאמית הקיצונית. מי יעצור אותם? נצטרך לשוב ולכבוש את המקומות האלה במחיר דמים כבד.

"עיניים להם ולא יראו, אוזניים להם ולא ישמעו". זה מה שאפשר לומר על אנשי השמאל. הרי מדינות

ערביות סביבנו מתפרקות (סוריה, עירק, תימן, לוב) יש בהן מלחמות אכזריות ושפיכות דמים איומה, מיליוני פליטים שברחו מאזורי הקרבות שוהים בתנאים קשים במחנות, אז זה הזמן להקים מדינת טרור בלב ישראל? הנחמה היחידה היא שהמפלגות השמאלניות בארצנו הולכות ומצטמצמות, ומספר המנדטים שלהן קטן, כי רוב העם כבר התפכח מהאשליות שהן מפזרות ועיניו נפקחו. אפילו דיוכי הנשים בעולם המוסלמי צריך להתיע כל אדם ליברלי, והרי מפלגות אלה מתיימרות להיות נאורות.

בעיקר מקוממים אותי אירגונים של ישראלים יהודים הפועלים נגד מדינתנו. "שלוש עכשיו", "שוברים שתיקה" שנתפסו בשקרים, "בצלם" שמפיצים סרטים ערוכים ומוטים נגדנו ועוד. הם משמיצים את ישראל וצה"ל בארץ ובחו"ל, ומקבלים מימון ממדינות אנטישמיות וגם מהערבים. ניצול הדמוקרטיה שלנו כדי להביא לחורבננו הוא אוטו אנטישמיות, עליה כבר כתב וניתח את סיבותיה, הפילוסוף היהודי-גרמני תיאודור לסינג ב-1930.

כאשר נערך מבצע "חומת מגן" אחרי הפיגוע הנורא בליל הסדר במלון פארק בנתניה, צה"ל השתלט מחדש על ערים בגדה כדי לחסל את תשתיות הטרור. החיילים נזהרו מאד והשתדלו לא לפגוע באזרחים, מאמץ שעלה בחיי 29 לוחמים. למרות זאת נוצר סרט בשם "ג'נין ג'נין" ע"י ערבים, המאשימים את צבאנו בטבח המוני. השקר הגס הזה גרם להגשת תביעה בבג"צ כדי למנוע את הקרנת הסרט בסינמטק תל אביב, שבעליו יהודי שמאלני, אך בג"צ פסק שבשם חופש הביטוי יש להתיר את הקרנת הסרט. זה אותו בג"צ שגם מאפשר לחברת כנסת ערביה המעודדת טרור באופן גלוי להיבחר לכנסת.

השמאל שתומך בהקמת מדינה פלשתינאית מנמק זאת בכך, שאם נספח את יהודה ושומרון על מיליוני הערבים היושבים בהם, לא תוכל ישראל להישאר מדינה יהודית ודמוקרטית. אבל כבר מנחם בגין הצהיר בשעתו, כשכונן את הסכם השלום עם מצרים, שהערבים בגדה יקבלו אוטונומיה, ויוכלו לנהל את ענייניהם באופן עצמאי. גם יצחק רבין הכריז שבגדה תקום רשות פלשתינאית שהיא פחות ממדינה. אי אפשר להפקיד את בטחון ישראל בידי טרוריסטים, ושלטון שמשלם משכורות גבוהות לרוצחי יהודים, מכספים שתורמות המדינות האנטישמיות. אין לצפות שהטרור יפסק כאשר תוקם מדינה פלשתינאית, אלא להיפך. גב ההר, על פי תורת השלבים של ערפאת, ישמש קרקע נוחה להמשך פיגועים. אפילו ביריית רובה יוכלו להפיל מטוס נוסעים הממריא או נוחת בנתב"ג.

לרשות הפלשתינאית כיום יש ממשלה, פרלמנט, דגל והמנון, והמחסומים שאנו מקימים הם דרישות ביטחוניות עקב הטרור. עלינו לשמור על האוכלוסייה שלנו, ואין לקרוא לזה כיבוש. "שלוש צודק" אצל הערבים, בהתאם לאמנות שלהם, הוא מחיקתה של ישראל מהמפה.

עד מלחמת ששת הימים הייתה הגדה המערבית תחת שלטון ירדן, כפי שנקבע בהסכם הפסקת האש של מלחמת העצמאות, ותושביה לא דרשו מדינה עצמאית. חוסיין מלך ירדן ויתר על השטח הזה שכבשנו ב-1967, ואז החלו הדרישות לשחרור פלשתינאים (כולה!) מידינו. עראפת הקים את אירגון אש"פ כבר ב-1964, והשחרור כוון גם ליפו, עכו, צפת, חיפה, ירושלים - הכל עד שנהיה בים...

ומה אם לא יסכימו הערבים בשטחים לאוטונומיה ולשלום כלכלי שאנו מציעים? הם הרי דחו תמיד את ידנו המושטת לשלום - אז נצטרך להגיע לרמת הרתעה, שתמנע מהם לבצע פיגועים, אבל אסור בשום אופן ללכת למהלך התאבדותי של נסיגות נוספות.

עכשיו כשנבחר נשיא אמריקאי בשם דונלד טראמפ, המבין את בעיותינו, וכבר נזף ברשות הפלשתינאית על ההסתה ומימון מחבלים ומשפחותיהם, יש סיכוי לשינוי לטובה. בספרי הלימוד בגדה מכוונים היהודים בני קופים וחזירים, ומצווה להרוג אותם. כמה פרסי נובל תרמו הערבים לעולם? פרסי נובל רבים הוענקו ליהודים, וגם המצאות חשובות לעולם נרשמו על שם "בני הקופים והחזירים"... כמה המצאות שקידמו את האנושות נרשמו על שם הערבים? רגשי נחיתות בפני הקידמה של העולם הדמוקרטי המערבי, גורמים אף הם לקנאה, תסכול, ורצון לפגוע במצליחים, בעוד הם הנחשלים נשארו מאחור. בגלל דיכוי הנשים והאיסור עליהן ללמוד, חצי מהמוח של המוסלמים הדתיים איננו מנוצל והולך לאיבוד.

הטרור של האיסלאם הקיצוני פוגע בעיקר באזרחים חפים מפשע ואינו חס גם על ילדים. הוא מצטיין בתחבולות רצח והפחדה, וסרטוני דאע"ש על כריתת ראשים ושריפת אנשים חיים בכלובים, הם שטניים וזוועתיים. אלה שאינם עוסקים בפיגועים (הרוב הדומם) אינם רלוונטים כי הם גאים במחבלים, קוראים ככרות ובתי ספר על שמם, ותולים את תמונותיהם במקומות ציבוריים. לא רק שאינם יוצאים נגד המרצחים, אלא שהם מפארים אותם כשאהידים ומשלמים משכורות לבני משפחותיהם. בספרי הלימוד של בתי הספר ברשות הפלשתינאית מצוירת "מדינתם" על כל השטח בין הים התיכון לירדן, וישראל נמחקה לגמרי, זו שאיפתם של הערבים ואין בלתה. בפחות מזה לא יסתפקו, ואנו צריכים לעזור להם? במו אוזני שמעתי חבר כנסת ישראלי-ערבי אומר בנאומו שלהיות שאהיד זה הערך העליון שאליו יכול לשאוף ערבי. המחבל המתאבד עובר שטיפת מוח ומאמין שכאשר הוא מפוצץ עצמו בקהל, גדול ככל האפשר, מחכות לו בשמים 72 בתולות. איך אפשר לחשוב על שלום עם אנשים בעלי מנטליות כזאת?

אירופה סופגת פיגועים נוראים מהאסלם הקיצוני (למה, הרי באירופה אין "כיבוש", וקיבלו את המהגרים המוסלמים כל כך יפה. איפה הכרת התודה על האירוח והסיוע?) וגם מצידה יש לנו תקווה שהמנטרה "שתי מדינות לשני עמים" תפנה את מקומה לנוסחה מציאותית יותר.

לא נשכח אין נוצר "הכיבוש" שהפלשתינאים כל כך מתקוממים נגדו ומנופפים בו כל הזמן: מדינות ערב מצפון, דרום, ומזרח קמו עלינו ב-1967 להשמידנו, והובסו. אז עתה עלינו להחזיר את השטחים שכבשנו במלחמת מגן, כדי שיקל על הערבים לתקוף אותנו שוב ביתר קלות, ביחוד כשהם מכריזים שליהודים אין זכות קיום בכלל בכל שטח מדינת ישראל?

השאלה האחרונה היא רטורית, אין צורך להשיב עליה.

ועוד שאלה רטורית: האם המלחמה נגדנו הייתה לקיחת אפשרות לחסלנו, שאין בצידה שום סיכון? אם מנצחים - חסל סדר מדינת ישראל, ואם מפסידים, לא קורה כלום? מקבלים הכל בחזרה, ומתכוננים לנסיון נוסף? קשה להבין את השמאל החושב שכן... יש לי חברת ילדות, קיבוצניקית שגרה בצפון הארץ, נמנית על המחנה הזה, ואני מנסה להסביר לה את טעותה. **בנספחים** בעמוד 240 נמצא אחד המכתבים שכתבתי לה בנושא הפלשתיני.

לא קשה לתאר מה יקרה פה אם חלילה תהיה מלחמה שלא ננצח בה. אצטט את גולדה מאיר שאמרה: "אם הערבים יניחו את נשקם יהיה שלום. אם אנו נניח את נשקנו לא תהיה מדינת ישראל".

פרק לב

מה שקורה עכשיו בעולמנו

כותרת הפרק לקוחה מגלי צה"ל: במילים אלה נפתחים בכל שעה עגולה שידורי החדשות של התחנה, ואני אתאר פה את המצב העדכני בעולם, במדינה ובמשפחתי.

נתחיל עם העולם:

מגדלי התאומים שאינם עוד

ב-11 לספטמבר 2001 (9/11) כך מכונה התאריך היום) חטפו 19 טרוריסטים מוסלמים, שהשתייכו לארגון אל-קאידה, 4 מטוסי אזרחים בארה"ב, ובצעו את הפיגוע הגדול ביותר במדינה מאז הפצצת פרל הארבור על ידי היפנים בשנת 1941. 2 מטוסים התרסקו לתוך מגדלי התאומים במרכז המסחרי בניו יורק, והרסום עד היסוד. 2996 אנשים ניספו שם, כולל 227 נוסעים שהיו במטוסים. המטוס השלישי פגע בבניין הפנטגון בוורג'יניה, והמטוס הרביעי לא הצליח לבצע את זממו ולפגוע בסמל השלטון האמריקאי על גבעת הקפיטול, כי נוסעים אמיצים הסתערו על החוטפים וגרמו למטוס ליפול בשדה פתוח במדינת פנסילבניה. אני אמרתי לגבי באותו יום, שמלחמת העולם השלישית החלה, ועכשיו דעה זו היא נחלת הכלל.

מלחמה זו שונה לגמרי משתי קודמותיה. אז נלחמו צבאות סדירים אלה מול אלה, ואילו עכשיו זוהי מלחמת טרור. האיסלאם מפגע בעולם הנוצרי המערבי (קורא לתושביו "הצלבנים"), אך גם מנהל מלחמות בין פלגים שונים בתוכו, בעיקר סונים נגד שיעים. בסוריה המלחמה בין השליט אסאד למורדים בו נמשכת כבר 6 שנים, וגבתה עד כה מאות אלפי הרוגים ומיליוני פליטים. גם בעירק מתנהלת מלחמה ארוכה עם קורבנות רבים, ומתקרבים לסילוקו של דאע"ש השטני והרצחני מהמדינה. השמחה איננה כל כך גדולה, כי אירן השיעית תהיה המרוויחה הגדולה מכך, והיא הרי זורעת טרור ומממנת אותו.

בהסכם הגרעין עם אמריקה של הנשיא ברק חוסיין אובמה וארצות אירופיות, אירן התעשרה מאד, כאשר הוסרו ממנה סנקציות כלכליות, ובסוף יהיה לה גם נשק גרעיני. אירן משתתפת במלחמות בסוריה ובתימן, ואת זרועותיה הארוכות ניתן לזהות בפיגועים ברחבי העולם. תקווה גדולה באה לעולם כאשר אמריקה של הנשיא דונלד טראמפ פרשה מהסכם הגרעין האיום, ומצפים שכך תעשינה גם ארצות אירופה.

דו פרצופיות של מדינה קטנה אך עשירה במפרץ הפרסי בשם קטאר, גרמה היום לכמה מדינות ערביות לנתק את קשריהן עמה. קטאר תומכת באירגוני הטרור החמאס והחיזבאללה מצד אחד, אך מחזיקה בשטחה בסיס אמריקאי גדול שהקימה על חשבוה. תחנת הטלוויזיה שלה "אל ג'אזירה" מסיתה ופרובוקטיבית, וכמה מדינות ערביות סילקו את כתביה מארצן. נראה שהמדיניות של הנשיא החדש טראמפ כבר משפיעה על אזורנו. בניגוד לקודמו אובאמה שטיפח את אירן, העשיר אותה, וחתם איתה על הסכם רע מאד, טראמפ פונה ליצור קואליציה של מדינות סוניות מתונות, כדי לבלום את השתלטות אירן על המזרח התיכון. ישראל צריכה להיות מרוצה מכך, כי אירן מכריזה השכם והערב, שצו אלוהי מורה לה להשמיד את מדינת ישראל.

כאמור מלחמת העולם השלישית מתנהלת בפיגועי טרור בארצות אירופה, אמריקה ואסיה, והם נעשים תכופים יותר ויותר. המרצחים המוסלמים מקפידים לצעוק "אללה אכבר" בשעה שהם תוקפים את קורבנותיהם, בעיקר אזרחים, כולל נשים וטף. לטרור פנים רבות: לפעמים זה מחבל מתאבד בקרב קהל צפוף, לפעמים ירי, לעיתים דהירה של מכונית לתוך ציבור הולכי רגל ודריסתם, והרבה דקירות בסכין, שהיו חביבות על הערבים המפגעים מאז ומעולם.

אמריקה וכמה ממדינות אירופה הקימו קואליציה ונלחמות באירגוני הטרור באפגניסטן, עירק, תימן, סוריה ועוד, אך חיסולם אינו נראה לעין, והעולם החופשי ימשיך לסבול מבני חושך אלה עוד זמן רב.

עכשיו חוגג העולם המוסלמי את חודש הרמדאן, והטרוריסטים הכריזו שבחודש זה יש להתאמץ ולהרוג כמה שיותר כופרים, זה כולל כמובן גם נוצרים, כמנחה ל"אללה אכבר". ככל שדאע"ש ניגף בשדה הקרב באזורים שבהם הוא שולט, כך הוא מגביר את הפיגועים בערים.

אירופה נרדמה בשמירה, ועוד לפני גלי ההגירה הגדולים של פליטים מאזורי קרבות המציפים אותה עכשיו, נקלטו בה בעבר מיליוני מוסלמים, שהקימו אין ספור מסגדים, בהם מתנהלת הסתה נגד המדינות המארחות. איזו כפיות טובה היא לפגע במדינה דמוקרטית, שנותנת שירותי רווחה נדיבים למהגרים וקולטת אותם בזרועות פתוחות. ראש עיריית לונדון הוא מוסלמי, כך גם ראש העיר רוטרדאם, והבאות בתור על פי אחוז המוסלמים בקרב התושבים הן מארסיי, ברצלונה, בריסל, אמסטרדאם ומאלמו שבשוודיה. שטוקהולם נקראת בירת האונס האירופאית, והעיתונות נמנעת (מבושה?) מלפרסם את הנתונים האמיתיים של תקיפת נשים מקומיות ע"י מהגרים מוסלמים. בגלל שיעור ילודה נמוך מאד בקרב האירופאים הנוצרים, ושיעור ילודה גבוה בקרב המוסלמים, ישנו צפי שכבר באמצע המאה הנוכחית יהיה באירופה רוב מוסלמי. חלק מאירופה היה בעבר הרחוק בשליטת האסלאם, והוא שואף להשתלט מחדש ולהנהיג בו את חוקי השריעה.

נמשיך עם המדינה שלנו: ישראל היא וילה בג'ונגל.

אמנם יש אצלנו פיגועים בזריקת אבנים, בירי, בדריסה, ובסכינים, אך הטרוריסטים הפלשתינים אינם יוצאים בחיים מזירת הפיגוע, או שהם נתפסים ונכלאים. לא רק שהם לא ישיגו את מבוקשם לשבור את רוחנו, אלא שקורה ההיפך. מפלגות השמאל המצדדות בהקמת מדינה פלשתינית הולכות ומצטמקות, ואת תסכולן מההפסד בבחירות הן מבטאות בדיבורים בוטים ומעליבים כלפי ראש הממשלה ויתר השרים

והחברים בקואליציה השלטת. גם בינם לבין עצמם רבים השמאלנים אחד עם השני, ופוגעים זה בזה בצורה מבישה, במקום להעלות רעיונות של ממש לפתרון הסכסוך, כי הרי אין כאלה, וקשה להם להודות בכך. לרוב העם ברור יותר מתמיד שאין פרטנר לשלום, כי אין עם מי לדבר, וגם אין על מה, כי המכסימום שאנו יכולים לתת במשא ומתן, רחוק מאד מהמינימום שהערבים דורשים. "זכות השיבה" למשל.

בזמן ממשל אובמה העביר האו"ם הרבה החלטות נגד ישראל, בלי להתייחס כלל לדברים הנוראים שקורים במדינות אחרות, הרומסות זכויות אדם. דבר זה לא ימשך, כי שגרירת ארה"ב לאו"ם מטעם הנשיא טראמפ, ניקי היילי, נשאה נאומים חוצבי להבות נגד ההחלטות המבישות הפוגעות בישראל. היא הכריזה שאם האו"ם לא יפסיק את היחס הזה כלפינו, ארה"ב תעזוב את הוועדות המפלות לרעה את ישראל, ותפסיק את המימון שהיא מעבירה להן. שמעתי נאום של ניקי היילי באו"ם, בו האשימה את תנועת חמאס בסבל של התושבים בעזה, קראה לה ארגון טרור, וקבעה שהיא האשמה בסבבים המלחמתיים נגדנו. במקום לדאוג לרווחת האזרחים, המשאבים מופנים לבניית מנהרות וטילים.

לדוגמא: אונסק"ו, ארגון החינוך, המדע והתרבות של האו"ם, קבע, שאין לישראל שום זיקה וקשר לכותל המערבי (!!!) והוא לא שייך לנו, אלא לפלשתינאים. החלטה מופרכת כזאת משקפת בורות בידע היסטורי, וגם עוינות גדולה, שעכשיו כבר לא תוכל לפגוע בנו ככל העולה על רוחה.

למרות כל הבעיות בישראל, ביטחוניות, חברתיות, דתיות, עדתיות, ואפשר למצאן בעוד כמה תחומים המוכרים למי שגר פה, המדינה שלנו היא סיפור של הצלחה. התוצר המקומי לנפש הוא 38 אלף דולר, בסך הכל 10 אחוז פחות מהבריטי, יש לנו מחקר מדעי ברמה גבוהה באוניברסיטאות, תלמידינו זוכים בפרסים בתחרויות בינלאומיות, קיימים תיאטרונים ותזמורות לרוב, הרפואה מצוינת ומושכת גם תיירות מרפא, אלפי ספרים מודפסים פה מידי שנה (וגם שלי יצא בקרוב לאור...) ועוד ועוד. כבישים חדשים נסללים, מלונות נבנים עבור התיירים הזורמים לישראל לראות את פלאיה, להקות ואמנים מכל העולם עורכים אצלנו מופעי ענק, והחרם, שמנסים האויבים האנטישמיים להשית עלינו, על האקדמיה שלנו, ועל מוצרינו באירופה ובארה"ב נכשל. ישראל נמצאת כל הזמן בצמיחה כלכלית, פורחת ומשגשגת, והעיקר חזקה, עם יכולת הרתעה נגד המתנכלים לה.

בקיץ הזה צפויים לצאת לחופשה בחו"ל למעלה ממחצית תושבי ישראל (!) וזה כולל גם כמה מבני משפחתי. הישראלים אוהבים מאד לטייל בעולם, כי ארצנו כל כך קטנה, וגם מחירי הטיסות והמלונות כבר אינם גבוהים כמו בעבר.

אנחנו מעדיפים לנפוש בישראל. ביקרנו כבר בעשרות ארצות, וגרנו בארה"ב במשך שלוש שנים בשתי השתלמויות. כיום אפשר לטייל בעולם מכורסה נוחה מול הטלוויזיה, ומספר התכניות בערוצים השונים הוא עצום. זה הזמן גם לקרוא ולכתוב, לנגן ולשמוע קונצרטים חיים ובכלי התקשורת. הבילוי המשפחתי היה תמיד עבורנו ערך עליון, ועכשיו, ממרומי גילנו, הוא עוד יותר משמעותי. משמח לעקוב אחרי התפתחותם של הנכדים, והבילוי איתם הוא תענוג אמיתי, שגם מזכיר לנו את ימי נעורינו...

פרק לג

מה שקורה עכשיו במשפחה שלנו. נלך מהצעירים אל הבוגרים

מאיה לומדת בבית הספר היסודי ע"ש בכור לוי, מי שהיה המנהל שהקפיץ אותי כתיבת הספר היסודי. בית סיפורה נחשב לאחד הטובים בארץ, והיא סיימה השנה (2018) כתיבה עם תעודה מעולה. בשעות אחה"צ היא לומדת בקונסרבטוריון העירוני נגינה בכינור ופיתוח קול. כמו כן משתתפת בחוגים רבים: בלט, עיסוק באמנות יצירתית (ציור בבית האמנים, עבודות זכוכית בסדנה מיוחדת) ומוצאת זמן גם לפעולות בתנועת הנוער "השומר הצעיר".

מאיה בדרום אדום

מאיה מופיעה בקונצרט תלמידים

השנה מאיה הקליטה באולפן, באופן מקצועי, את השיר "תן" של רוני דלומי. היא העלתה ליוטיוב (www.youtube.com/watch?v=XVcIzvUQfM0), ותוך כמה ימים קיבלה כבר קרוב לאלף לייקים, ולמעלה ממאה שיתופים.

מאיה באולפן ההקלטות

אביב למד אף הוא בבית הספר ע"ש בכור לוי, ועבר השנה לכיתה מחוננים, בחטיבת הביניים "טביב", בבית ספר בראשון לציון. התעודות שלו מזכירות לי את שלי בעבר בחד גוניות "המשעממת" שלהן: בכל המקצועות - מצוין. הוא מנגן בסקסופון, קורא הרבה ספרים, ומחבר יצירות מוסיקליות במחשב, עם תוכנה מיוחדת. את משחק הטניס החליף במשחק בשם "לקרוס", והוא נוסע פעמיים בשבוע לאשדוד לאימונים.

אביב הציג בפני את תוכנת המוסיקה שאיתה הוא עובד, ועודד אותי להלחין את שיריי בעזרתה. בשפה הכימית אפשר לומר שאביב היה הקטליזטור (זרז) לכניסתי לשדה ההלחנה. אביב חגג בר מצווה ב-2018, בגינה רחבת הידיים והמטופחת של סבתא דורית וסבא דווידי בשדה ורבורג.

כמתנת בר מצווה אביב יצא למחנה קיץ בן חודש בארה"ב, שכלל טיולים רבים. הוא שיפר שם את האנגלית שלו, וגם למד את משחק הספורט "לקרוס": הוא מתאמן פעמיים בשבוע.

שני זוגות הסבים ואביב

אביב מנגן בסקסופון
בחגיגת בר המצווה שלו

אביב משחק
"לקרוס"

עידן עלה השנה לכיתה יא, וקיבל תעודה מלאת שבחים. יש לו יום לימודים ארוך, והוא מתקדם יפה מאד. הוא המומחה לחיות במשפחה, מבקר כל סוף שבוע בספארי, או באחד מגני החיות בארץ, והזיכרון שלו הוא מופלא. בגלל אהבתו הגדולה של עידן לחיות, הוא חגג בר מצווה בספארי ברמת גן.

עידן מודה למברכיו במסיבת בר המצווה

זו השנה השלישית שעידן משתתף בחוג דרמה, ובסוף כל שנה מועלית הצגה באולם "מופת". עידן עובד יפה עם המחשב בשתי שפות, עברית ואנגלית, מחבר סיפורים ומצייר יפה.

אני מביימת הצגות עם שלישיית הנכדים הצעירים, במסיבות המשפחתיות, ומלהקת את עידן בדרך כלל בתפקיד הראשי, אותו הוא ממלא תמיד בהתלהבות. במידת הצורך מלוהקים בני משפחה נוספים, לדוגמה סבא גבי ואבא תומר בהצגה "המכנסיים של אבא":

אני מברכת את עידן בסיום ההצגה
"בלגן בבסיס" בחוג הדרמה שלו

גבי ותומר בהצגה של עידן בתפקיד
אחיות תאומות

שלושת הנכדים האלה, ילדי אורנה ותומר, גרים עם הוריהם בבית משותף יפה, בדירת גן, לא רחוק מאיתנו. אורנה היא הבת היחידה שמתגוררת בעיר הולדתה רחובות לאחר נישואיה, בעוד ששתי אחיותיה עקרו לישובים אחרים עם נישואיהן. כשהילדים שלהן, הנכדים הבוגרים כיום, היו בגיל של שלושה הצעירים, הם נהגו לבוא אלינו לכמה ימים בחופשות מבית הספר, לבלות איתנו בבריכה, בהליכה לסרטים, בגן המדע של מכון ויצמן, במסעדות, ועוד... עם שלושת הצעירים השיטה היא אחרת: פעם בשבוע אנו לוקחים כל ילד מבית הספר לארוחה ולבילוי אצלנו אחריה, ולכל אחד ישנו היום שלו לזמן איכות עם סבתא וסבא.

כמה פעמים בשבוע אני מבלה כשעתיים בערך בביתם בערב, ביחוד בימים שאורנה חוזרת מאוחר מעבודתה, כדי לעזור בארוחת הערב ולהקריא סיפורים.

את הספרים לנכדים אני מחליפה בספרית הנוער המצוינת ברחובות. ישנה שם גם ספרית בוגרים גדולה, אך את הספרים שגבי ואני קוראים, אנו קונים בדרך כלל, וגם מקבלים במתנה לימי הולדת, לפי בקשותינו או המלצת הנותנים (לרוב דפנה ואיל, כמתנת יום הולדת לפי בקשותינו).

אורנה היא רופאת נשים, מומחית לסריקת עוברים באולטרה סאונד תלת מימדי. היא מצליחה מאד בעבודתה החשובה והאחראית, ומחלקת את זמנה בין משרה חלקית בבית החולים "אסף הרופא", בו נולדה היא עצמה, לבין קופת חולים מאוחדת ברחובות ובאשדוד. כמו הסבא שלה הגינקולוג, גם היא מספרת לנו מפעם לפעם על מקרים מיוחדים ואנקדוטות מהווי עבודתה, בלי שמות כמובן.

תומר הוא רואה חשבון ומנתח מערכות מידע בלאומי קארד, חוזר מאוחר בערב מעבודתו, אך כמו אורנה, איננו מחמיץ אף טקס בבתי הספר של הילדים, וגם נוכח בכל האירועים של החוגים הרבים שלהם. בשישי איננו עובד, וסופי השבוע מוקדשים לבילויים משפחתיים.

אורנה ותומר עם אביב במסיבת בר המצווה שלו

לא אשכח כמובן להזכיר את דבשי, כלבת הפודל החמודה שלהם, שמביאה הרבה שמחה לכולם.

דבשי

בכניסה לבית תבור נראה חלק מהגינה הגדולה והיפהפיה

כשעולים בסולם הגילים של הנכדים מגיעים לאביגיל ויערה. יערה חגגה בת מצווה בשנת 2011, עם בני המשפחה המורחבת, במסעדת צ'אקרה בירושלים, וכל האורחים נהנו מתפריט גורמה, ממוסיקת רקע חיה ונעימה של אמן גיטרה, ומשירתן של טל (סולו) ויערה ואביגיל (דואט). נישאו ברכות חמות של ההורים, האחות אביגיל ושלי, ויערה הודתה בחן.

יערה במסיבת בת המצווה

מיכאל ואני בחגיגת בת המצווה של יערה

סבתא שושנה לא יכלה להשתתף בחגיגה של נכדתה האהובה. בריאותה הידרדרה והיא הייתה כבר מאושפזת כמה שנים במחלקה סיעודית. היא הלכה לעולמה בשנת 2015, וזמן קצר אחר כך נפטר מיכאל. הם היו נשואים למעלה מששים שנה והוכיחו בחייהם ובפועלם את הניצחון על השואה, ואת תקומת עם ישראל. האידיאליים, החריצות והמשפחתיות שלהם יהיו תמיד מופת לכולנו. **בנספחים**, בסוף הסיפור "אלזה" בעמוד 234, נמצא צילום מצבתה של שושנה, שעליה חרוטים על פי צוואתה, שמות חברותיה אלזה ומרילה שנרצחו בשואה.

אזכיר פה אבדה נוספת למשפחה, את אסתר, בת דודי בן ציון (כתבתי עליהם בספרי הראשון "ילדות" בפרק ג) שהלכה לעולמה בינואר 2012.

החיים לא היטיבו עמה. בילדותה נרצחה אמה לנגד עיניה על ידי ערבים בפרעות תרפ"ט (1929) בירושלים, אחיה בן השנה, שהוחזק בזרועות אימו, איבד את עינו, וזה קרה לפני הנכבה, הנפסה ו"הכיבוש"... אביה התחתן עם אשה שניה, שהייתה אם חורגת רעה לאסתר. הוריי ראו בסבלה, והזמינו אותה לגור איתנו במשטרת רחובות. היא הייתה לי כאחות, חלקנו את אותו חדר, וכשבגרתי עזרתי לה הרבה. כשהלכנו לקונצרט, הצגת תיאטרון או סרט, קניתי תמיד שלושה כרטיסים: לגבי, לה ולי. כשנישאתי, היא הייתה בת בית בשבתות ובחגים, וגם בילתה תמיד את חופשותיה אצלנו. למרות שהיו לה הצעות נישואין רבות, היא נשארה ברווקותה, ונהגה לומר, שהילדים והנכדים שלנו ושל אחיה שמואל ופנחס אהובים עליה כשלה. כל השנים עבדה בחריצות, בעיקר בתפירה, ומאוחר יותר בעבודה משרדית, והצליחה לקנות בחסכוניותה דירה יפה. עשר שנים התגוררה בה, ובשנותיה האחרונות עברה לדוור מוגן בתל אביב.

ראוי לציין שבאותן שנים אחיינתי טלי, שגרה בשכנות לאסתר, לקחה על עצמה לטפל בה במובנים רבים, וסייעה לה במסירות כשהזדקנה. בזאת המשיכה טלי את המסורת של הוריה, שגם הם עזרו לאסתר כשהתעורר הצורך. "לייק" גדול לטלי טובת הלב.

מאז שאסתר עברה לגור בתל אביב, אני מימנתי שרותי מוניות, להסיע אותה הלוך ושוב לכל אירוע משפחתי בביתי, ובאחת המסיבות האלה צולמה התמונה הזאת.

אסתר הייתה בת בית בביתנו

יערה במדי צה"ל מש"קית חינוך

נחזור לאירועים השמחים.

מהר חלפו להן שש שנים, מאז חגיגת בת המצווה ועד לסיום לימודיה של יערה, בבית הספר התיכון שליד האקדמיה למוסיקה ומחול בירושלים. במסגרת לימודיה בתיכון הייתה יערה חברה במקהלת "אנקור" המצוינת, שמופיעה בארץ ובחו"ל. היא התגייסה לצה"ל, ובחרה לשרת בחיל חינוך, להקניית ידיעת הארץ לחיילים. בין סיום הלימודים בתיכון לגיוס בנובמבר, ערכה יערה שני טיולים קצרים לחו"ל בחברת צעירים כמוה.

חגיגת בת המצווה של אביגיל התקיימה בבית שמואל בשנת 2006 בירושלים, בהשתתפות חברים של ההורים וחברות של אביגיל, בנוסף לבני המשפחה המורחבת. גם מסיבה יפה זו כללה אוכל טעים (מזנונים) הופעת שירה של טל, בליווי אביה איל בקלידים, וברכות מההורים וממני, שנענו בנאום תודה חביב של בת המצווה. הצעירים נהנו מציורי דיוקניהם על ידי אמן, שעשה זאת במהירות ובהומור.

אביגיל למדה בבית הספר התיכון המעולה שליד האוניברסיטה, ואחד ממקצועות הבגרות שלה היה תיאטרון. עבודת הגמר שלה כללה בחירת מחזה, ליהוקו ובימויו. היא בחרה את "משפט הקופים" וקיבלה ציון מעולה. נכחנו בהצגה, שצוות מקצועי בא לבחון אותה, וכבר אז ידעתי שדבק בה חיידק התיאטרון.

אביגיל סיימה את שירותה הצבאי בנח"ל. לפני שהתגייסה לצבא התנדבה לשנת שירות, ועבדה עם נוער בדווי. הלוואי ועשייתה זו לקירוב לבבות תישא פרי. בינתיים יש עם הבדואים בעיות גדולות בעניין הקרקעות המוקצבות ליישובי הקבע שלהם. ריבוי הנשים בחברתם (פוליגמיה) מביא לכך, שגבר אחד מביא לעולם עשרות ילדים!

אביגיל במסיבת בת המצווה

בצבא אביגיל הדריכה נוער ישראלי במסגרת הגדנ"ע, וגם צעירים מחו"ל שבאו לישראל בתוכנית "מרווה" מארצות שונות, לתקופה של חודשיים, כדי להכיר את צה"ל. עם השחרור נסעה לטיול של "אחרי צבא" המקובל מאד בארצנו. היא בחרה בדרום אמריקה וטיילה בכמה ארצות במשך חודשים אחדים.

אביגיל בדרום אמריקה

אביגיל התקבלה לאחר מבחנים ללימודי תיאטרון באוניברסיטת תל אביב, וגרה בשכירות, בדירה עם שותפה, בעיר התוססת הזאת.

דפנה ואיל גרים בירושלים, בבית יפה ורב מפלסים, המוקף גינה מטופחת, והם פרופסורים מן המניין בפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית בירושלים. השניים כתבו ספרים בנושאי מחקר, קטפו פרסים רבים, והם מוזמנים להרצות בחו"ל לעיתים קרובות. לפעמים זה בכנסים קצרים, ולעיתים לתקופות של חודשים ארוכים, כפרופסורים אורחים באוניברסיטאות יוקרתיות באירופה ובארה"ב. כאשר מקלידים בגוגל את שמותיהם, נפרסים לעין הקורא הישגיהם באיזכורים רבים מאד.

דפנה ואיל עם אביגיל ויערה

טל בחגיגת בת המצווה

הגענו לנכדים הבוגרים. שיר וטל התאומים נולדו ראשונים, והשנה מלאו להם 26 שנה. מסיבת בת המצווה של טל התקיימה במסעדת מרגו המרשימה ברחובות בשנת 2004, וכבר אז טל הפגינה את יכולתה המוסיקלית בשירה, וסבא גבי ניגן בצ'לו.

טל פנתה ללימודי מוסיקה אחרי שירותה הצבאי, ולמדה 4 שנים באקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים. היא בעלת תואר ראשון בשירה קלאסית, ומתכוננת להמשיך בלימודים בתחום המוסיקה. טל חברה בין היתר במקהלת מורן המקצועית, באנסמבל בארוקאמרי, ובמסגרות אלה היא מופיעה בארץ ובחו"ל.

כדי להתרשם מקולה היפה והמיוחד אפשר להקליד את שמה ביוטיוב. בהקלדת השם טל מלכניסון בעברית עולים שירים ישראלים, ובהקלדה באנגלית Tal Malkinson עולות אריות מאופרות.

טל שרה
ברסיטל טקס
סיום התואר
באקדמיה
למוסיקה

הצ'לן מימין הוא
אביה איל

שנה אחר כך חגגנו לשיר בר מצווה במוזיאון "הפרדס" ברחובות, משם התמונה הבאה:

תמונה זו מוקדשת לזכרו של הסבא השני, פרופסור שמואל מלכין, שני מימין, שהלך לעולמו ב-2017. הוא היה אדם רב מעלות, מדען ומוסיקאי מחונן. ליד גבי סבתא נאווה

שיר התנדב בצבא ליחידה הקרבית המובחרת "מגלך", ושירת בה שלוש שנים.

שיר עם המדליות

עם סיום שירותו הצבאי נסע שיר לטיול ממושך בדרום אמריקה. חזרתו ארצה הייתה מיוחדת, כאשר לא נקב בתאריך המדויק לשובו, אלא נכנס באמצע ליל הסדר, כשכל המשפחה חוגגת סביב השולחן הערוך, ופתחו את הדלת לאליהו הנביא... ההפתעה הייתה מושלמת! עכשיו הוא לומד מקצוע, ופנה ללימודים אקדמיים במכון וינגייט. הוא גם עוסק פעיל בספורט, בעיקר שחיה וריצה למרחקים ארוכים. בגיל העשרה היו לו הישגים נכבדים בתחרויות שחיה, הודות לאימונים אינטנסיביים שעבר. לאחרונה נטל חלק בתחרות סטודנטים ארצית, שנערכה בטכניון, והנה התוצאה.

רוני ואיל, הוריהם של שיר וטל, התגרשו לפני כעשר שנים. רוני נשארה לגור בעצמון אשר בגוש שגב, והיא עובדת סוציאלית ופסיכותרפיסטית. היא מטפלת במבוגרים במגוון רחב של מצבי משבר ומצוקות בחיים. הטיפול הוא בשיחות המובילות את האנשים להכיר את עצמם, ולגעת במקורות הכאב. כך עובר המטופל תהליך מרפא, ומגיע לדפוס התמודדות בריא עם האתגרים.

רוני מנגנת על ויולה באופן קבוע (בעבר ניגנה על כינור) וחברה בהרכב הנקרא "רוח טובה". ההופעות הן באזור מגוריה ובישובים מסביבו. ברפרטואר מוסיקה מגוונת, אירית, מקדונית, ספרדית וישראלית.

רוני הויולנית

7 חנוכיית, שבעת הנכדים מדליקים בכל מסיבת חנוכה בביתנו

אנו נפגשים לעיתים קרובות: בחגי ישראל, שהיהדות משופעת בהם, וגם בימי הולדת של בני המשפחה. אלה נחגגים במקבצים: ילידי פברואר הם דפנה, אביב והתאומים טל ושיר. בסוף אפריל - איל זמיר, שמצורף לילידי מאי אורנה ותומר. בחודש יוני - אני, יערה, מאיה ואביגיל שנולדה בתחילת יולי. בספטמבר - עידן ורוני. בדצמבר גבי חותם את השנה ללא שותפים, ומסיבת חג החנוכה מוקדשת ליום ההולדת שלו.

יום ההולדת של גבי נחגג תמיד בחנוכה

אני מנגנת באקורדיון באירועים המשפחתיים והחברתיים

אני בין שני אחיי בחגיגת יום הולדת 85 לשבתאי, במסעדה יפה ליד הירקון בתל אביב

במשך השנה מזומנות תמיד עוד פגישות משפחתיות מיוחדות, כמו זו שנערכה לרגל חזרתה של אביגיל מהטיול הגדול של "אחרי הצבא" (שנמשך כמעט שנה!). בנוסף ישנם, כמובן, אירועים של המשפחה המורחבת, כמו יום ההולדת ה-85 של אחי הבכור שבתאי, ואפשר לומר ששמח אצלנו. והלואי שיימשך כך.

המשפחה המורחבת כוללת את אחיי שבתאי וחיים ובני ביתם, את המחוננים שלנו דורית ודויד ובני ביתם, וכן בני דודים מצד הורינו המנוחים, ומשפחותיהם. אנו משתדלים לשמור על קשר עם כולם: נוסף לפגישות באירועים כגון חתונה או בר/בת מצווה, ולהבדיל, באזכרות להורים, הטכנולוגיה עוזרת פה, ושליחת מיילים בדואר האלקטרוני ושימוש בפייסבוק - גם הם יוצרים הרגשה של קירבה.

ולסיום (Last but not least) גבי ואני:

זה באמת נשמע מפתיע, שלמרות הגיל המתקדם ובעיות בריאות, הזמן הנוכחי שלנו הוא לדעתנו הטוב והנינוח ביותר. הילדים כבר עומדים ברשות עצמם, הנכדים הם רק להנאה ללא אחריות גידול וחינוך, ויש לנו הרגשה טובה שטיפלנו בהורינו המנוחים במסירות ובאהבה בזקנתם. אנו מקפידים לקיים את האזכרות במועדן, ולהעביר את מורשתם של הסבים לדור הצעיר.

הנצחנו את זיכרם בספרים האוטוביוגרפיים שכתבנו, במאמרים עליהם בעיתונות, בסרטים על משפחתנו שמספרים על פועלם, בלוחות זיכרון, ובציורים שלי בתערוכות הרבות.

אנחנו נמצאים עכשיו בתקופה שאפשר לעשות מה שרוצים, מתי שרוצים!

לקרוא, לכתוב, לנגן, לשחות ולעסוק בספורט, ללכת לקונצרטים באולמות, לראות סרטים והצגות, לבלות עם המשפחה, ועוד ועוד. בטלוויזיה ישנם ערוצים המשדרים אופרות, טיולים בעולם, וסרטים על עולם החי, באופן שרק מקצוען יכול לצלם ולהביאנו לספארי מהכורסא.

הישראלים ידועים כבעלי דחף עז לטייל בחו"ל, אולי בגלל שארצנו כה קטנה, ובכל חג וחופשת לימודים של הילדים, יוצאים מאות אלפים (!) לבקר בארצות קרובות ורחוקות. אני מצרה לראות חלק נכבד מהעם גודש את נמל התעופה בחגים ובעיקר בחופשת הפסח, כדי לברוח מהמצות... לדעתי, צריך להנחיל לנוער את המסורת היהודית, והמצות דווקא טעימות.

גבי הוא גימלאי מאושר. יום בשבוע הוא מבקר בהתנדבות כבר 18 שנה ביחידה לטיפול נמרץ שהקים, לוקח חלק בביקור הרופאים, משתתף בג'ורנל קלאב המסורתי, בו הוא שומע ומשמיע את המאמרים החדשים, ובכך שומר על קשר עם עולם הרפואה היקר לו כל כך.

לפני שיצא לפנסיה קרא גבי בעיקר ספרות רפואית, כדי להיות מעודכן במחקרים ובחידושים לטובת מטופליו, ולא נשאר לו זמן לספרות יפה. מאז שיצא לגמלאות הוא משלים את החסר, ו"בולע" בשקיקה ספר אחר ספר. על האספקה של ספרות טובה אני ממונה, כי מאז שאני זוכרת את עצמי קריאה הייתה הבילוי המועדף עלי, ואני גם מכירה את טעמו של חברי לחיים. לימי הולדת בתנו דפנה קונה לנו, לפי בקשתנו, את מיטב הספרים היוצאים לאור.

נגינת הצ'לו היא אוצר בידיו של גבי. הוא קיבל חינוך מוסיקלי ברמה גבוהה, והוכשר להיות נגן מוסיקה קאמרית מילדות. בנעוריו ניגן בעיקר עם אביו הרופא-הפסנתרן וזוג נגני ויולה וכינור בשם אפריים ומרים האס. בהמשך ניגן בתזמורת צה"ל, בתזמורת האוניברסיטה ובתזמורת העירונית של רחובות. כיום הוא מנגן בכמה הרכבים של מוסיקה קאמרית, מתאמן כל יום, ומרבה לבקר בקונצרטים. במשך עשרות שנים בעבר היינו מנויים של התזמורת הפילהרמונית הישראלית, ושל האופרה, אך עכשיו ויתרנו על הנסיעות לתל אביב לבילויים, ומסתפקים ברדיוס נסיעות קטן יותר. יש בעירנו רחובות היכל תרבות חדש, אולם ויקס במכון ויצמן, ואולמות נוספים בסביבה הקרובה, שמופעים מכל הסוגים מועלים בהם. בורכנו גם בערוץ טלוויזיה בשם MEZZO המשדר ללא הפסקה יצירות מוסיקליות בביצוע טובי האמנים בעולם, כולל אופרות ומופעני בלט, ובביתנו הוא פתוח יום יום במשך שעות, להנאתנו.

ואחרונה חביבה (כך אני מקווה) - אני.

אמנם אין הנחתום מעיד על עיסתו, אך הפעם אסטה קצת מהקביעה המוצדקת הזאת, ואסכם את הישגיי. למזלי ניחנתי בכישרון בכמה תחומים, והיה בי דחף לעסוק בהם ולהביע את עצמי דרכם. התחום המדעי משך אותי מאד, והשקעתי בו את מיטב שנותיי בלימוד ובמחקר.

אך נמשכתי גם לאמנות, והייתה בי שאיפה ליצור ולבטא את רעיונותיי בכתיבת פרוזה ושירה, בציור, ובמוסיקה. בסרט השני שלי שהופק בשנת 2018 חשפתי לראשונה ארבעה משיריי שהלחנתי, ונכדתי, טל זמרת האופרה, שרה אותם בליווי של פסנתרן מחונן בשם חיים טוקצ'ינסקי. פרטים על הסרט "ועכשיו השירים - רות לוינסון" בנספחים בעמוד 244 שם אכתוב גם על מותו הטראגי של הפסנתרן והמוסיקאי הנפלא חיים טוקצ'ינסקי.

ועכשיו השירים - רות לוינסון

ועכשיו השירים - רות לוינסון

את השירים מבצעים הזמרת טל מלינסון (נכדתה של רות לוינסון) והפסנתרן חיים טוקצ'ינסקי. שניהם בוגרי האקדמיה למוסיקה ומחול בירושלים.

רשימת השירים:
אחרי המלחמה - מילים ולחן: רות לוינסון
מילכוד - מילים ולחן: רות לוינסון
זכרון סגול - מילים: רות לוינסון, לחן: חיים טוקצ'ינסקי
לא יכולתי לעצור אותן - מילים ולחן: רות לוינסון

השירים של ד"ר רות לוינסון נכתבו בתחנות שונות של חייה. היא החליפה את המחקר המדעי במכון ויצמן למדע ברחובות, בלימודי ציור במכון אבני לאמנות בתל אביב. תערוכות הציור שלה בארץ ונח"ל זכו להצלחה רבה, ואז פנתה לכתיבת ספרים ושירים, שאותם הלחינה לאחרונה.

ניצאש
צילום ומערכת וידאו
ניצן אשוח-שאול 050-7972222
nitsash@gmail.com www.nitsash.com

חרוץ 2018

צילום עטיפת התקליטור של הסרט ועכשיו השירים - רות לוינסון

ניתן לצפות בסרט בהקלדת שמו בגוגל: ועכשיו השירים - רות לוינסון או דרך הקישורים ליוטיוב

<https://www.youtube.com/watch?v=uTA9CwBIH7g&t=62s/>

https://www.youtube.com/watch?v=tjrnegR-_x8.2

מכיוון שהתחום המדעי דורש התמסרות טוטאלית, החלטתי לעבור ממדע לאמנות, וכך גם לאפשר לעצמי, בנוסף, לטפח את בני משפחתי עם זמן איכות בשפע, לצייר, לכתוב, לעסוק בספורט, ולקרוא כמה שיותר ספרות יפה. כשראיתי איך כלת פרס נובל לכימיה, שעבדה במחלקתי, משקיעה במחקריה, נוכחתי שנוסף לכשרון דרושה גם התמסרות ללא גבול לנושא המדעי. השיר הזה שכתבתי וגם הלחנתי מבטא את דרכי בחיים:

לא יכולתי לעצור אותן

מילים ומנגינה ד"ר רות לוינסון

לא יכולתי לעצור אותן
הן רצו להגיח לאוויר העולם
הן חיכו בסבלנות שנים לתורן
עד שהגשימו את עצמן.
האמנית רצתה שהציורים הכלואים בה
יחשפו לאור על צבעיהם העזים
הספורטאית התחרותית הייתה מוכרחה
להשיג את המדליות ואת הגביעים
וזו שכל כך אוהבת לכתוב
החליטה שהגיע זמנה סוף סוף.
אז המדענית הייתה מוכרחה
לפנות להן את הדרך,
ולהיות זו שלא נבחרה.
ומה היה קורה לו המשכתי בדרכה?
זאת לעולם לא אדע.

עד שלא יוכח אחרת, נראה שחיים רק פעם אחת, ומה עושים כאשר רוצים ליהנות מטעמים רבים בעולמנו, ולא להסתפק רק בטעם אחד, יהיה טוב ככל שיהיה? טועמים!

אז "הדרך שלא נבחרה" על ידי באופן בלעדי היא דרך המחקר המדעי בכימיה, כי אני פניתי לשבילים נוספים אחרים, שמשכו אותי לצעוד בהם, והסבו לי אושר רב. השתדלתי לגרום נחת גם לסובבים אותי, בני משפחתי וחברים, ואני מקווה שהצלחתי בכך.

אני בכל אופן, עשיתי כמיטב יכולתי.

ציור קיר שלי בבית החדש

נספחים

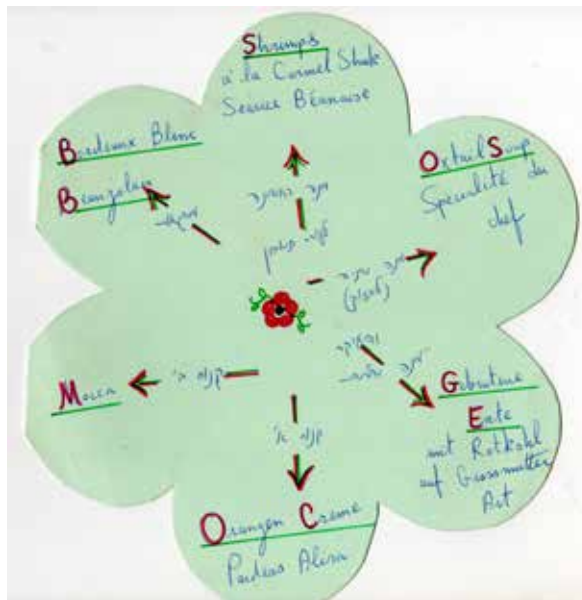

שתי דוגמאות לתפריטים

התפריט היה בצורת ברווז, שהוגש במנה העיקרית. מרימים את הכנף שלו המודבקת, ומתגלות המנות.

מתחת לכנף הברווז המנות בשפה הגרמנית בחלקן, כי האורחים היו כולם יוקים

תפריט משנה אחרת. הפרח נפתח בצורת ספר

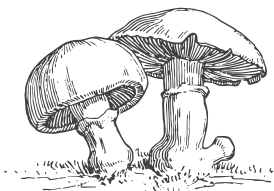
על תבונה נשית בעבר והיום

ד"ר רות לוינסון

על אביגיל, שהייתה אחת מנשותיו של דוד המלך, נאמר שהייתה "טובת שכל ויפת תואר". בהבזק נדיר של פמיניזם הקדים התנ"ך את חכמת האישה למראה החיצוני. ואכן, היא זכתה באהבתו של דוד המלך הודות לתבונה בה ניהלה את פגישתם הראשונה. היה זה בימים שדוד נרדף ע"י שאול המלך שרצה להורגו, מחשש שבגללו לא יזכו בניו לרשת את המלוכה. בזמן המנוסה משאול הסתתרו דוד ואנשיו במערות ובנדיקים, ונעזרו במקומיים לאספקת מזון ומשקה. נבל הכרמלי לא רק סרב להפריש מעט מיבולו הרב, אלא אף עלב בדוד באומרו "היום רבו העבדים המתפרצים איש מפני אדונו". דוד, שנתן שירותי שמירה לרועי הצאן של נבל, כבר היה בדרכו להרוג את החצוף. אביגיל אשתו שמעה על העימות, ויצאה לקראת דוד ואנשיו החמושים, להצלת בעלה. היא הביאה מנחה, דיברה באופן נפלא, ודוד אמר לה "ברוך טעמך וברוכה את". כשבעלה מת מידי שמים, נשא אותה דוד לאשה.

במוסד המדעי בו עבדתי היה חדר קור - מעין מקרר ענק, שהטמפרטורה בו קרובה לאפס מעלות. בפתחו נתלה ז'קט חם שלובשים לפני הכניסה - מכניסים או מוציאים משהו, ומהר החוצה, לפני שהופכים לשלגון. פעם התקלקל מנעול הדלת, ושלט בולט הורה שאין לטרוק את הדלת עד שיתוקן. נכנסתי לטפל בחומר, אחריי נכנסה מדענית אחרת, ובצאתה טרקה את הדלת בחוזקה!

לא יכולתי לפתוח את הדלת מבפנים והרגשתי את הקור זוחל בעצמותיי. דפקתי על הדלת, קראתי לעזרה בקול, אך הקירות עבים והבידוד מושלם. "חוקרת צעירה נלכדה בחדר הקור וקפאה."
איך אמנע כותרת כזאת בעיתוני המחר? הסתכלתי סביבי בעין בוחנת. השולחנות היו עמוסים בחומרים ואביזרי מעבדה. לפתע ראיתי כפתור קטנטן על הקיר. לחצתי עליו, אך לא שמעתי דבר, ובכל זאת לחצתי שוב. לאחר כמה דקות (שהיו כנצח) נפתחה הדלת, ובפתח עמדה אביגיל, מדענית שמעבדתה גבלה בקיר מהעבר השני. היא סיפרה ששמעה צליל חלש ומוזר והחליטה להתחקות אחריו וכך הצילה אותי. גם היא הייתה ברוכה וטובת שכל, וברוך היה טעמה.

פשטידת פטריות של אשת הרופא מצרפת

חומרים לבצק:

1 מיכל של מרגרינה גולדבנד (250 גרם)

1 מיכל של גבינה לבנה 9% (250 גרם)

250 גרם קמח לבן

מערבבים את כל החומרים ביחד לכדור של בצק ומקררים במקרר כשעה.

רוטב בשמל:

ממיסים כף גדולה של מרגרינה גולדבנד בסיר. מוסיפים כף גדושה של קמח ומערבבים עד שלא יותרו גושים. לאחר מכן מוסיפים חצי ליטר חלב קר ומערבבים עד שהרוטב מתעבה מאוד. מורידים מן האש.

מטגנים במחבת 2 בצלים חתוכים לקוביות קטנות עד שהבצל מזהיב. מוסיפים שתי חבילות של פטריות שמפיניון טריות וחתוכות, וממשיכים לטגן עוד זמן קצר. מוסיפים את תערובת הבצל והפטריות לרוטב הבשמל ומערבבים.

משמנים תבנית אפייה ומשטחים בה את הבצק. מוסיפים מעל הבצק את רוטב הבשמל והפטריות. מפזרים למעלה גבינה צהובה מגורדת.

מחממים את התנור לחום בינוני (180 מעלות) ואופים בו את הפשטידה כ-40 דקות, עד שהיא משחימה יפה.

הרוטב שלי לסלט חסה

חסה עם עגבניות, מלפפונים ובצל ירוק.

יוצקים לכלי מתאים כמות שווה של שמן זית ומיץ לימון.

מתבלים במלח ופלפל לפי הטעם.

הטעם המיוחד שכולם אוהבים, מושג על ידי הוספה של חרדל דיג'ון ושום כתוש, בהתאם לכמות הרוטב.

(כפית מכל אחד לסלט גדול).

מוסיפים לרוטב ומנערים היטב.

יוצקים לקערת הסלט זמן קצר לפני ההגשה.

תעודת הדוקטורט שלי

אני על רקע מדרשת פיינברג במכון ויצמן

כך מתחיל המאמר על עבודת הדוקטור
שלי, שפורסם בעיתון מדעי נחשב בעולם

Reprinted from
Biochimica et Biophysica Acta
Elsevier Publishing Company
Amsterdam
Printed in The Netherlands

BIOCHIMICA ET BIOPHYSICA ACTA

BBA 35 062

POLYCONDENSATION OF AMINO ACID PHOSPHOANHYDRIDES.

III. POLYCONDENSATION OF ALANYL ADENYLATE

RUTH LEWINSOHN, MELLA PAECHT-HOROWITZ AND AHARON KATCHALSKY

Polymer Department, Weizmann Institute of Science, Rehovoth (Israel)

(Received November 8th, 1966)

SUMMARY

This paper reports an investigation on the behavior of alanyl adenylate in aqueous solution. It has been found that the mixed anhydride undergoes a relatively slow hydrolysis in the acidic pH range, whilst it polymerizes rapidly to give peptides at pH values higher than 7. The hydrolysis in the acidic range obeys a simple first-order reaction, and the hydrolytic constants can be determined directly from the kinetic run. In the basic range where there are two competitive reactions, hydrolysis and polymerization, evaluation of the constants for both reactions has been carried out by applying formulae derived by KATCHALSKY AND AILAM in Part I of this series. It has been found that both the hydrolytic and polymerization constants increase with the pH. A correlation has been found between the polymerization constants of alanine, or its peptides, and their respective pK value. This correlation indicates that the reacting groups are the unionized amino groups of the amino acid moieties.

להיות ינשוף, ציפור לילה

ד"ר רות לוינסון

מגלים את זה די מוקדם בחיים. קשה כל כך לקום בבקר, וכשמגיע הערב מתעוררים יותר ויותר. ככל שהלילה יורד ומתקדם, ומסביב כבר כולם מתחילים לפהק, מרגישים רצון לפעול ולבצע. המחשבות מתבהרות, האנרגיה זורמת בעורקים. הינשוף במיטבו.

מגיעות השעות הקטנות של הלילה, לפעמים גם השחר באופק, והעייפות רחוקה. כשסוף סוף הולכים לישון, הרחוב כבר החל להתעורר ליום חדש, ובעל המכולת ממול הגיע והכניס את מוצרי החלב שאוטו "תנובה" הניח לפני דלתו.

ינשוף אמיתי שונא שני דברים. ללכת לישון ולקום למחרת. לינשוף מוצהר, לימודים סדירים ועבודה ממוסדת הם בעיה רצינית. תמיד מאחרים בבוקר, ואפילו אם נשארים בערב להשלים את החסר, קשה להסביר לכל הסנוניות - ציפורי היום, שמשעה מוקדמת כבר עמלות בהתלהבות ובחדוות יצירה, שהרעיונות הכי טובים שלך, והיכולת הטובה לבצעם, חלים כשלסנוניות כבר נגמר האוויר, והן פורשות לקן.

מפאת היותי ינשוף, הציור והכתיבה הולמים אותי להפליא. בקריירה המדעית הייתה לי כל יום מלחמה עם מחוגי השעון. כאמנית אני עובדת בשעות החביבות עלי - בלילה השקט והקטיפתי, וישנה עד למחרת מאוחר...

*

מחקרים מדעיים מראים שהדבר קשור לשעון המטבולי הפנימי של האדם (ביוריתמוס), קשה להילחם בו וכמעט אי אפשר לשנותו. זו הייתה אחת הסיבות העיקריות לכך שזמן לא רב אחרי שהוענק לי תואר ד"ר במכון ויצמן למדע, החלפתי את המחקר בכימיה במכחול הציור ועט הכתיבה.

הלכתי אחרי נטיית לבי, אך לא פעם תהיתי מה היה קורה "בדרך שלא נבחרה". זאת כמובן לא אדע לעולם.

מי מאמין בגורל?

ד"ר רות לוינסון

אגדה ערבית עתיקה בשם "פגישה בסאמארה" קובעת שאי אפשר לברוח מהגורל. עבד בבגד פגש בשוק את מלאך המוות ונבהל מאד, כי הוא הרים את ידו כלפיו בתנועה מאיימת. העבד חזר במהירות לבית אדוניו, וביקש לאפשר לו לברוח לסאמארה. האדון הסכים, וכשהלך גם הוא לשוק, פגש את מלאך המוות ושאל אותו: "למה הפחדת את עבדי?" מלאך המוות ענה: "לא הפחדתי, רק הרמתי את ידי לאות תימהון שהוא פה, כי ידעתי שיש לי פגישה איתו מחר בסאמארה..."

כולנו היינו עדים לאירועים שהוגדרו כיד הגורל. בירושלים שהופגזה במצור במלחמת השחרור, בקשו שתי ילדות-אחיות רשות מהוריהן ללכת לשחק בביתה של חברתן. **המעשים שלנו הם המכתיבים את גורלנו** שתפגענה מהפגזים, והן נשאו לשחק בחצר ביתן, שם נפל פגז והרגן. מקרה עצוב אחר התרחש כאשר

שהכרנו בהשתלמות בארה"ב, עמדה לחזור ארצה כמונו, אך החליטה לנסוע לאנגליה במקום לישראל. האם הסבירה לי כי היא דואגת לשלומי של בנה, שעתיד להתגייס לצה"ל. שנים מספר לאחר מכן קראתי בעיתון בארץ, על צעירה יהודייה שנורתה בלונדון, וזו הייתה הבת של אותה משפחה. כעובדת סוציאלית היא טיפלה באדם מעורער בנפשו, שרצח אותה.

הסיפור האמיתי השלישי דווקא משמח, ושמעתי אותו מידיד, רופא שוויצרי. הוא עבד בבית חולים קטן באתר סקי, והוזעק לטפל בנוסעיו של מטוס קל, שנפל במעלה ההר. תאונות כאלה הן בדרך כלל קטלניות, אך באותו יום ירד הרבה שלג רך, שהתנשא לגובה רב, ומנע את ההתרסקות. כמה מהנוסעים נחבטו ונפצעו, אך הדיילת היפה יצאה ללא פגע! הרומן שהתפתח בינה לבין הרופא הסתיים בחתונה.

המעשים שלנו הם המכתיבים את גורלנו. ביהדות קיימת בחירה חופשית, האדם אחראי למעשיו, ובהתאם לבחירתו יהיה גורלו. כבר בתנ"ך נאמר: "החיים והמוות נתתי לפניך, הברכה והקללה, ובחרת בחיים" (דברים, פרק ל). איך בדיוק לעשות זאת, מחליט כל אחד לעצמו. הגורל מערבב לנו את הקלפים, אך אנו משחקים בהם.

של אמא שעובדת בשתי מישרות

נטשתי קריירה מדעית ומצאתי את ההרמוניה הנכספת בחיי

שנת הלילה אני מציירת ובשעות הבוקר — ישנה על המשפחה מרוצה ממצב זה, בנותי עצמאיות. בעלי עוזר ויש לי זמן בשפע

ומסיימת אחרו שיעול השחר, כשהצמורים כשיא טירת הבוקר שלהן, בעלי רופא, מניח את הידוקה לטיפול נמרץ בביתיה אסף הריפא. יום עבודתי ארוך מאד, מותח ומייגע, ועוד אובד ללכת לישון לא כאחר, ולקום מוקדם מאד. ואולי עוד התצלחה של נשואיני הוא שפגישות עם שתי הן רומנטיות מאד...

יש לנו שלוש בנות, בגילאים 17, 14 ו-10. הן תלמידות מסיימות, יחסיות, וכאד מוסקולריות, המסרות מנגנת במסנת, הטניה כמינוח והשלישית בחלייל-צד. יחד אפילו הקטנה לוחמת ספר, בוחרת מתח תמונות משפחתיות, מדורגתו עולים צלמי לי מסיקה כל שעות אחת, כמו מקובל בסטודנטיות...

זה נשים רבות שהבנות והעזות שלמי העורים הן עצמאיות, אמא ישנה את שנת הבוקר שלה והן סוגרות את הולדת לחדר השנת שלה, ומכינות לעצמן חכל לפד. סתמי צעירות מאד, חיה בעלי עוזר לחן בהבנות בבוקר...

הראשונה שהורגם מלוחים חיה הקטנה, צליליה סמטנין חללה הוא השעון המי עוזר שלי, כרגע זה יעדי לפת המשפחה לייחוד אני אמא והעזת במלוא מובן הדי שלה, ומעפלה את בני ביתי עם כל הלב, בשינויים מיוחדים קצוות, ספורט מנותק (מיני) בילוי בצוותא — אני נהנית מכה רגע ויש לי זמן בשפע, ואת הקהילה שלי בנות ים לאור ייחולם יילכו לישון... המנות נאות בעבודתי, אהבות את איני רדי וצווחות לתימון ב"חומות" המשפחה תית כדי להקל: מדינות כלום, לפי תורה גות קניית במכירת מסדרות את החבנות, ואפית עוגות הוא שעה בלעד שילתן אפילו הקטנה לוחמת ספר, בוחרת מתח סוג ואופת עוגת לתפארת...

אני היספת שבחשישים אחרו איימי איני, ומצאת נוסח לחיי משפחה יפים ומלאים (שום חשבוים לי מכה) עליתי על דרך כללי שזרחית מוצלחת ומחלת המיסכת גם סרוורה אושית, שלא הייתי יכולה בלעזת... (ספחה שטינית יעלוליה ספוחה...)

כתב לומים: ד"ר רות לוינסון
בין שתי המישרות שבנלנו נטעה קריירה מדעית: הצויר, בן-הוא עוסקת בליולת והמשפחה, כה היא מטפלת בימים.

ד"ר רות לוינסון
היא אינה רופאה, אלא תלמידת סיימת, ויש לה שתי בנות, בגילאים 17, 14 ו-10. היא עובדת בשתי מישרות, והיא מנהלת בית ספר לילדים עם צרכים מיוחדים. היא נשואתו של רופא, והיא עוזרת לו בטיפול בילדיו. היא נהנית ממצבה זה, ויש לה זמן בשפע.

היא אינה רופאה, אלא תלמידת סיימת, ויש לה שתי בנות, בגילאים 17, 14 ו-10. היא עובדת בשתי מישרות, והיא מנהלת בית ספר לילדים עם צרכים מיוחדים. היא נשואתו של רופא, והיא עוזרת לו בטיפול בילדיו. היא נהנית ממצבה זה, ויש לה זמן בשפע.

מעריב

8-The Jewish Chronicle of Pittsburgh, Tammuz 7, 5737, Thursday, June 23, 1977

Twin careers & critical care

By SALLY KALSON

There is no potion to help a person make the jump from one career to another, but if there were, chances are Ruth Lewinsohn would have concocted it. And tested it on herself.

At the age of 28, Dr. Lewinsohn completed her Ph.D. and was a successful chemist at the Weizmann Institute in Israel. She and her husband, a physician, had two small children and a stable, comfortable life.

But there had always been something else inside which finally demanded liberation, and so, nine years ago, Ruth gave up science for art. She abandoned her career and began studying painting at Avni Academy in Tel Aviv.

Along the way she had another baby.

Then last year, she presented her first one-person exhibition to a capacity crowd and sold every piece. And no hocus-pocus, no potions involved. Just talent, pure and simple.

Dr. and Dr. Lewinsohn and their three daughters have spent the last year in Pittsburgh, with Gavriel on sabbatical from Asaf Harofeh Hospital in Zerifin, studying critical care medicine at Presbyterian and Montefiore Hospitals.

During that year, Ruth staged an exhibit of her paintings in the Jewish Community Center here.

The unusual thing about Dr. Lewinsohn's art is that she paints simultaneously in two contrasting styles.

Part of her work is surrealist, based on a classic technique of putting many thin layers of paint atop one another to simulate a plastic.

The other style is a modern one which she developed herself. These paintings use a Kaleidoscope effect.

In an interview with The Chronicle, Gavriel and Ruth agreed that the past year has been full of learning and success for the whole family. Their three daughters all picked up the language

private medical system with a lot of money spent on well-equipped and well-staffed hospitals. But medical care is too expensive. It is a luxury to be sick.

"In Israel, we have socialized medicine, where most of the physicians are employed by the state. Medical insurance is subsidized by the government. It only costs about \$100 a year for an entire family to get complete medical care."

Dr. Lewinsohn also hopes to see the separation of ambulatory and hospital care in Israel come to an end. He prefers the integrated system of this country, where family doctors can perform surgery on their regular patients instead of handing them over to hospital surgeons.

"The level of health care in Israeli hospitals is very high," he said, "but since ambulatory doctors don't get to practice in the hospitals with all the sophisticated equipment, they never get to reach that high level."

Both the Lewinsohns have very strong feelings about the yordim, or Israelis who have left Israel for the relative safety and affluence of other countries.

"I think it's terrible," Ruth said. "In Israel, they had something to build, to donate. But it's cheaper to live here, you can buy bargains in the basements."

Gavriel continued, "The longer you stay here, the more difficult it is to go back. Especially for the professionals. Physicians are respected in Israel, just as they are here, but in America doctors are like kings.

"Also, here there is so much money put into medicine, the chance to develop professionally is bet-

RETURNING to Rehovot, Israel after a year in Pittsburgh are Dr. Gavriel and Dr. Ruth Lewinsohn and their daughters (from left) Ronit, 12 Orna, 7, and Daphna, 15.

adverse propaganda about the Jewish state that they have no way of knowing the true conditions.

Even those who get to Israel and then decide to leave have the Lewinsohn's sympathies. They acknowledge the difficulties of adjusting to life in a new country at the age of 40 or 50.

That's why they "adopted" a Russian doctor who works with Gavriel, and his family. "He was a member of the Communist Party, he had money and position, but he said he felt 'like a sardine in a can,'" Gavriel said.

The Lewinsohns are hopeful for the new Begin government, even though they were "a little happy not to be there to make the decision."

As for returning to the pre-Six Day War boundaries, the Lewinsohns don't want to see it happen. "They were so dangerous," Ruth said. "There were many places I was afraid to drive at night."

The Lewinsohns return to Rehovot July 1 with many fond memories of Pittsburgh, despite the worst winter in years. They felt adopted by the Jewish community and were pleasantly surprised by the number of concerts and art galleries.

batical, asking if all the terrible rumors about Pittsburgh were true.

"I wrote back that they will love it here, it is a city of great warmth and wonderful people."

אני מצולמת עם גבי והבנות

התפוז כמשל ציוני

ד"ר רות לוינסון

בנעוריי קראתי סיפור מקסים של הסופר זלמן שניאור (היה מועמד כמה פעמים לפרס נובל) על משלוח מנות בעיירה מושלגת בגולה. גולת הכותרת במגש, שקבלה המשפחה בפורים, היה תפוז זהב מארץ ישראל שטופת השמש. מעטים יכלו לקנות את הפרי הנפלא והיקר, ומי שידו השיגה, הניחו במרכז משלוח המנות.

המשפחה מרובת הילדים אכלה את אוזני המן והמגדנות ורק התפוז נותר שלם. מלטפים אותו, מריחים אותו, ומניחים אותו על המזנון לתצוגה. במשך ימים הוא מאיר את החדר ומשמח את העין בצבעו הכתום, שאור השמש נלכד בו. מסתכלים עליו בערגה, כי הוא מבטא את הגעגועים והכיסופים לארץ הקודש הרחוקה. עם הזמן מתחילה קליפת התפוז לאבד את הברק, קצת להתקמט

בהסתכלי בשפע הזהוב אני חושבת תמיד על יהודי הגולה, וכמיהתם לשוב לארץ ישראל. ועכשיו יש להם מדינה עצמאית ופרדסים בה לרוב

וגם ניחוח הפרי מתעמעם. אז מגיע הטקס. אב המשפחה מניח את התפוז על צלחת יפה, ובחגיגות רבה מקלף אותו בזהירות. כל ילד מקבל פלח אחד, כך גם ההורים, והם אוכלים את המעדן לאט ובהנאה. הקליפות אינן נזרקות חלילה, האם נוטלת אותן למטבח ורוקחת מהן ריבה מתוקה.

במשך כל עונת פרי ההדר בארצנו, תמיד מונחת במרכז שולחן האוכל בביתי קערה גדולה מלאה בתפוזים, הפרי המועדף עלי בחורף (בקיץ זה אבטיח). בהסתכלי בשפע הזהוב אני חושבת תמיד על יהודי הגולה בסיפורו של זלמן שניאור, על התקומה של עמנו, שמימש את כמיהתו לשוב לארץ ישראל אחרי 2000 שנות גלות (אצלי זאת איננה קלישה) ועכשיו יש לו מדינה עצמאית ופרדסים בה לרוב.

בימים אלה הוזמנתי להרצות במועדון "עמך" ברחובות, מועדון ניצולי השואה. כמעט כל משפחת אבי נרצחה בשואה. הוא ניצל, כי בצעירותו עלה ארצה לבדו, כחלוץ מפולניה. התרגשתי כשסיפרתי לחברי המועדון על משפחתי שנספתה בעיירה בפולניה. אולי גם לה סימל התפוז את הארץ, שלא זכתה להגיע אליה.

לאחרונה נחמץ לבי בקרבי, כאשר קראתי בעיתון יומי מאמר של שגריר גרמניה בישראל, שמתאר בשמחה משפחות של ישראלים צעירים על ילדיהן, המבקשות להגר לגרמניה.

התבוננתי בקערת התפוזים שלי וחשבתי בצער: "איך שגלגל מסתובב..."

University of Pittsburgh

SCHOOL OF MEDICINE

HEALTH CENTER HOSPITALS: Children's • Eye and Ear • Magee-Womens • Montefiore •

Presbyterian-University • Veteran's Administration • Western Psychiatric Institute

Department of Anesthesiology and Critical Care Medicine Program

June 20, 1977

Dr. Gavriel Lewinsohn
Rm. 2412, PUH

Dear Gav:

Another year in the United States is over for you and it may be time to head for Israel again. You and your 4 beautiful girls in the family make up a very handsome and pleasant group. We are pleased to know that your wife also was extremely successful during the year here in Pittsburgh. I am sorry that I never got a chance to see her exhibits, but as you know, our program does not permit much social activities outside the medical profession.

We hope you will have a joyful vacation trip in the U.S. before you return home and wish all of you the best of luck for continued success in your different professions. Finally, I want to thank you for doing a very great job as a CCM Fellow in our frustrating program.

Sincerely yours,

A handwritten signature in purple ink that reads "Ake".

Ake Grenvik, M.D.
Professor of Anesthesiology/CCM
Director, Div. of Critical Care Medicine

AG:je

סיפור על אור וחושך

ד"ר רות לוינסון

הדודה מניו-יורק נסעה לטיול, והעמידה לרשותנו את דירתה ברובע קווינס. הייתה זו הצעה שלא מסרבים לה ונענינו בשמחה. טיילנו במנהטן ונהנינו מ"העיר ללא הפסקה" התוססת והמוארת, כאשר בבת אחת קרסה כל מערכת החשמל והשתרר ליל עלטה שקט ומוזר. מתוך בתי השעשועים זרמו אלפי אנשים לרחובות, הרכבת התחתית הפסיקה לפעול, ונהרות אדם הגיחו מתוכה. פנסים ורמזורים לא פעלו, וגורדי השחקים נראו כמפלצות מאיימות. הירח לא נראה והאור היחידי בקע מפנסי המכוניות, שעדיין נעו בכבישים. בגלל החושך והצפיפות הגדולה על המדרכות הייתה הרגשה שכל פושע יכול לכייס, לחטוף תיק או שעון, ובעצם לעשות ככל העולה על רוחו. הרגשתי ידיים נוגעות בי והגנה אין. תלות האדם המודרני בהמצאותיו נחשפה. הגולם (חשמל) קם על יוצרו! נהגי מונית לא הסכימו להסיע מחוץ למנהטן, אך הצלחנו למצוא אוטובוס לקווינס. עמדנו, צפופים כסרדינים, ולידי ניצב אדם שריח אלכוהול עז עלה מפיו. הוא דיבר כמשורר ואמר, שאין לסמוך על האור המכזיב שיצר האדם,

אבל בקרוב תזרח השמש ואור הבורא יחזור. טיפסנו בחושך לדירת הדודה - לפחות הייתה זו רק קומה רביעית. היו לנו גפרורים, שלאורם מיהרנו למלא את האמבטיה במים, כי אין לדעת מתי יחזור החשמל. פתחתי את הברז במרץ, הוא ניתק ונשאר בידי! סילון חזק של מים פרץ, מילא את הקערה הגדולה ואיים לגלוש במהירות לעבר כל הדירה, המרוצפת בפרקט עץ ומכוסה בשטיחים יקרים, וגם לדלוף לדירות השכנים למטה!!! אכן מן הפח אל הפחת...

התחלנו לחפש את השיבר הראשי לאור הגפרורים האחרונים. לא מצאנוהו באמבטיה ולא מתחת לכיור המטבח. ואז אירע הנס: לאור הגפרור האחרון הוא נמצא בארון פינתי. ניצלנו מצרה גדולה. למחרת חזר אור האלוהים, כפי שהבטיח השיכור באוטובוס, ורק אחרי 25 שעות גם האור שהכזיב. התברר שבאותה יממה נבזזו אלפי חנויות, אירעו שריפות ונגרם נזק אדיר. הקדמה אכן מביאה ברכה רבה, אך כאשר חל שיבוש, גם קללה. מאז תמיד יש איתי פנס.

ימי הטניס היפים

אורנה ואני מקום שני
בארץ בתחרות אם ובת

צילום ב"מעריב": אורנה ואני בפעולה

אני מוכתרת לאלופת
רחובות לנשים בטניס
ומקבלת גביע ותעודה

אורנה מקבלת מדליה מאלוף הארץ בטניס
(עכשיו לשעבר) שלמה גליקשטיין

כימיה מצויירת

רות לוינסון, בגיל 17 כבר למדה באוניברסיטה לתואר ראשון. בגיל 21 סיימה בהצטיינות תואר שני, ובגיל 25 הוענק לה תואר ד"ר לכימיה אורגנית פסיקלית במכון ויצמן. בגיל 29 היא נוטשת את המעבדה, המכתנות והנוסחות לטובת בדי הצידור והמכחול. לדבריה, ללא חרטה. יצירתיה מוספעות מזודע שלה בכימיה. ציוריה בסגנון סוריאליסטי. לדבריה, הדיוק במבנה העומק של הציור ובמבנה החומר עושה את התמונה אמנה. לציור פורטרט אישי השתמש במודל של מולקולות. הנפש כלואה בגוף שהוא חומר. והנפש, כמפה לחוקי החומר מכתנת ההישרדות ודרישות החומר לקיום הגוף.

תצלום: ציפי מנשה

ד"ר רות לוינסון והכרזה: נשים בנות לאומים שונים כרוכות ביניהן

אקדמיות בהלסינקי פינלנד, תחת הכותרת: "לשקי את תדמית האירגון לשנות ה'90". במסגרתו תערך תחרות בינלאומית על כרזה (פוסטר), שתייצג את מטרתו ורוח האיגוד.

- **בת 25 קיבלה רות לוינסון תואר ד"ר לכימיה**
- **בת 29 נטשה את המחקר לטובת המיכחול**
- **בכנס האיגוד הבינלאומי של נשים אקדמאיות בהלסינקי, תחרות על הכרזה, שתייצג את האיגוד**
- **ד"ר לוינסון מייצגת אותנו**

האיגוד הבינלאומי של נשים אקדמאיות (IFUW) מאגד בתוכו 230,000 חברות ב-51 מדינות בעולם. ד"ר רות לוינסון מרחובות, מייצגת את ישראל בציור הכרזה. גודלה של היצירה שהכינה 60X80. עבודת קולאז' בשלוש שכבות. צבעיה עזים וססגוניים. הדמויות בכרזה, מסמלות את הנשים האקדמאיות של ימינו. משכילות, אלגנטיות, נשים בנות לאומים שונים סמוכות זו לזו, כשדווקא כמו שרט כרוך, קושר אותן אלה באלה. ברקע, קשת בשמיים, המסמלת את האופטימיות.

מטרות הארגון: לפתח הבנה וידידות בין נשים אקדמאיות באירופה בינלאומיים. לעודד את ניצול הפוטנציאל האקדמי של חברותיה בהתמודדות עם בעיות התברה. קידום האשה האקדמאית.

האיגוד הארצי אינו קשור בגוף פוליטי. כל סניף לפי בחירתו וכוחו, מארגן פרויקטים. האיגוד הארצי מיוצג במועצת אירגוני נשים בישראל, מועצה ארצית לקידום מעמד האשה וב"שדולת הנשים בישראל".

ד"ר לוינסון רעייתו של ד"ר גבריאל לוינסון, מנהל היחידה לטיפול נמרץ ב"אסף הרופא" ואם לשלוש בנות. המספחה מוסיקלית. האב והבנות מנגנים ברביעייה קאמרית. "הם מקור השראה שלי", אומרת לוינסון (45), שהיא עצמה ספורטאית טניס, שבעבר זכתה באליפות רחובות בטניס, חובבת מוסיקה, וציירת שכבר הציגה שש תערוכות יחיד בארץ ובח"ל. את המדע לא נטשה לגמרי, כורכת אותו במיכחול.

■ ג'ודי נאור

ידיעות אחרונות | עמוד 25

העיתון "ידיעות אחרונות" ראיין אותי לפני ואחרי התחרות

מעקב

הכרזה זכתה במקום ראשון

בכתבה, "כימיה מצויירת" שמורטמה במדור זה ב-30.7, דווח, שד"ר (לכימיה) רות לוינסון, הגישה כרזה לתחרות בינלאומית, שנערכה בכנס נשים אקדמאיות בהלסינקי. בכנס, נטלו חלק אלף נציגות מ-40 מדינות.

כשהודיעה נציגת חבר'השופטים ביום האחרון לכנס, על בחירת הכרזה של ד"ר רות לוינסון מישראל, לוכח במקום הראשון, אמרה לוינסון: "אנחנו מביאות אמנות ומסר לשלום במקום איבה ושנאה".

הכרזה, שגודלה 60X80 עשויה עבודת קולאז' ססגונית בשלוש שכבות. הדמויות המופיעות בה מסמלות את הנשים האקדמאיות בנות לאומים שונים, כשהן אחוזות ידיים, כשרט כרוך, שקושר אותן אלה באלה. ברקע, קשת בשמיים, סמל לאופטימיות.

הכרזה, תשמש את האיגוד הבינלאומי של נשים אקדמאיות (IFUW) בפרסומיו. בארגון, 230 אלף חברות ב-51 מדינות בתבל מטרתו: קידום האשה האקדמאית, פיתוח הבנה וידידות, התמודדות עם בעיות חברה.

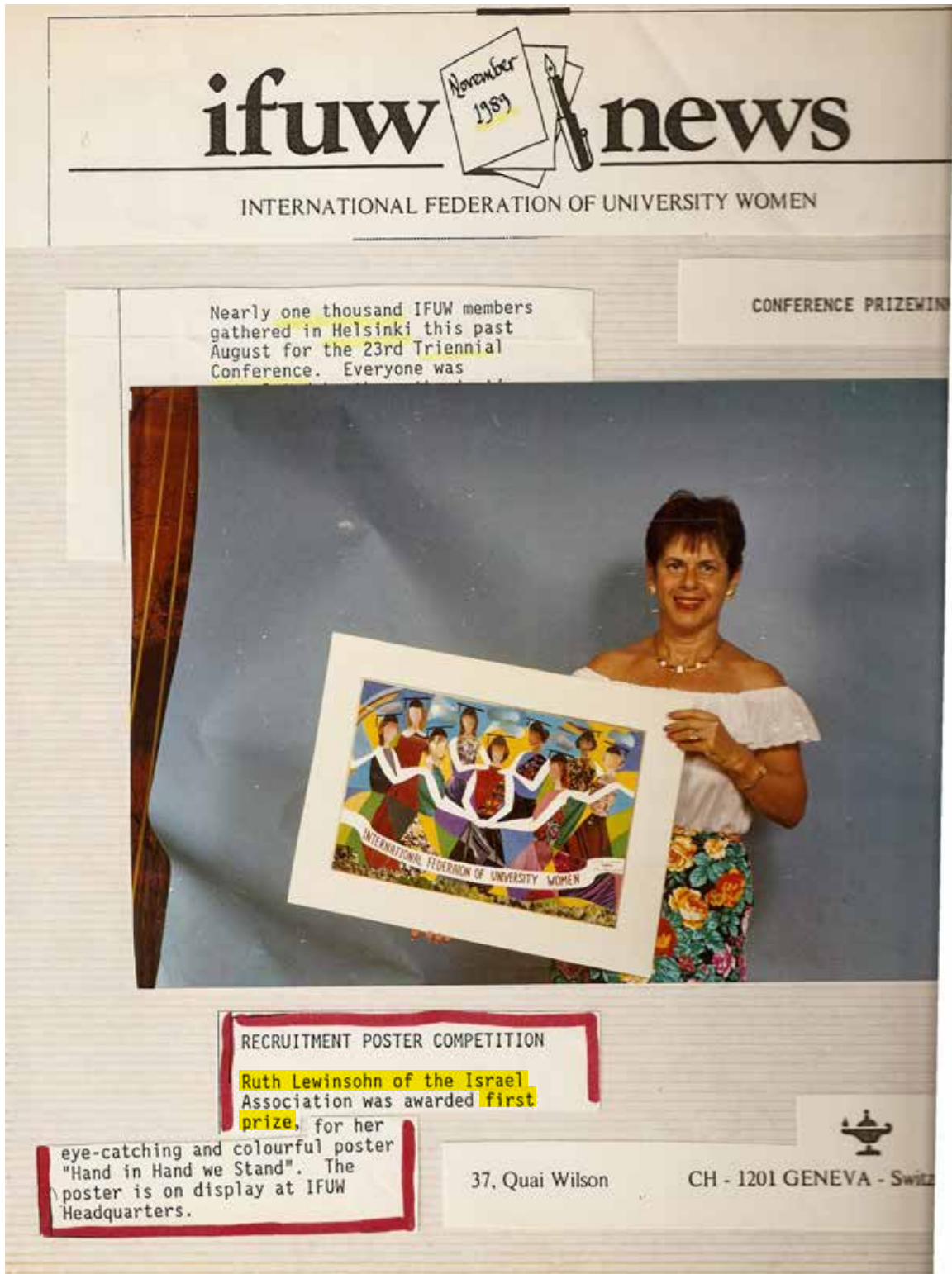
■ ג'ודי נאור

ידיעות אחרונות | עמוד 33

יום שני, כ' אב תשמ"ט - 21.8.1989

ימים מודרניים | יום ראשון, כ"ז תמוז תשמ"ט - 7.1989

כתבה בעיתון "הארץ" בזמן התערוכה "זיכרונות"

הארץ

148 שנה ליום כי, יום היום ה-24 מאי 1989 APRIL 24 1989

"השעון הפסיק להיות האויב שלי"

מאת נורית אמית

פס במועט. הבעל סייע בטיפול בבנות ואני הקרשתי זמן רב לתחום הריש. היום הכל מרוצים, לעולם המדיע, אותו נשמה בגיל 29, אין הוא מתגעגע, אך ערוין יש לה עניין לשמוע ולרעת על חידושים בתחום שבו עסק.

אני בת מול תאומים, ואישיותי חצויה, היא אומרת. "למרות היותי ריאליסטית נמשחתי תמיד לתחום התומני ולאמנות. הבעיה שלי היתה שהקריירה המדיעית גולת ממני את רוב הזמן. היום אני ארוץ לעצמי, אני קשורה לסדר יום המחיוב התייצבות בשעת בוקר ולעבודה שוטפת ומחייבת עד הערב. היום הגעתי ליותר הרמוניה בחיים. אני קמה מוקדם, מצוירת כל שעות הבוקר והשעון המסיר להיות האויב הגדול של חיי."

מהפכים אינם רבר חר פעמי אצל לוינסון: "אני גם כר תבת למגידה", היא מספרת, "חושפת את עצמי ב'גידול' בציור אני רק רומת על כך ואילו במתיבה החשיפה ברורה ורבה יותר. אני בטוחה שעוד אתבטא גם במתיבה". ציוריה של לוינסון מוגדרים סוריאליסטיים והטכניקה שלה היא קלאסית, משולבת במשחקי צבעים המעניקים לציורים ממר של תנועה.

גם בני משפחתה של רות לוינסון, בעלה ושלוש בנות, חיה, קרובים לעולם האמנות: בתה האחת לומדת משפטים לתואר שני ומנגנת בסנטר. השנייה היא נגנית כינור ויוליה ותלמידה בחוג לפסיכולוגיה ואילו הצעירה מנגנת חמילי צד ומתכוונת להמשיך את לימודיה במדיע הטבע.

הבעל גם הוא נגן צילו המוסיקה בבית לוינסון נושמת כלל הדי, בני המשפחה ביגנו גם בתיחה תערוכות חשיפת של רות, במקלט לחקלאות ברצועות. ההכנסות מרתערוכה חוקרו לרכישת מכשור צינור לבית החר' לים קפלן ברצועות, שבו מפולז הוריה באחרית ימיהם.

דר לוינסון. משבי במעבדה לחומש היצירה

דר רות לוינסון (49), לשעבר מדענית במכון וייצמן, עברה מעולם המדיע לעולם האמנות, לאחר שנים של עבודת מחקר במעבדה לכימיה, המליכה להיעשות אמנית. כיום היא צוירת ומאחוריה שש תערוכות. לרבותיה, "צאתי ממאסר במעבדה לעולם החופש והיצירה".

רות היא ילידת ירושלים ובילדותה גרה בראש פינה נושי הילדות משתקפים בציוריה ההיפריאליסטיים, הודי מים משוח לצילומים: טבע, בעלי חיים ומראות פסטורליים המשתלבים בנוף. הדיק המדיע לא עזב אותה גם באמנות ובכל ציור משתקף רעיון ברור. "נראה שהציורים אצלי הם שארית מתקופת המדיע, שהרי אי אפשר להתנתק מדיק הזה", היא אומרת.

באותה התמונה נראה נגן צילו, שהכלי שהוא אותו בו מכיר גוף של אישה. "הגוף הוא גם כלי", אומרת רות. היא מצביעה על ציור בשם "מלך ומלכת הקלפים", ווג שזה עתה נישא ונוסע בכוכנית רולס רויס מפארת לביתו, בות קלפים: "כאן המטר ברור", היא אומרת, "בתים רבים של זוגות נשואים הם בתי קלפים, המחויקים מעבר בקושי".

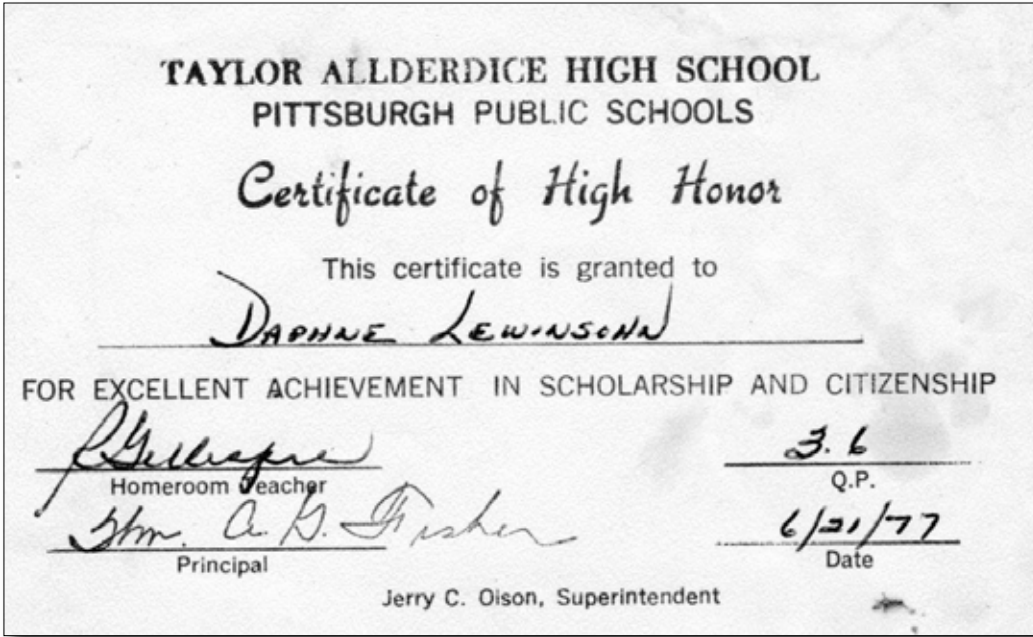
בעלה של רות, ד"ר גבריאל לוינסון, הוא מנהל המחול קת לטיפול נמרץ בבית החולים קפלן, ולרבותיה, האפשרות ליצור לצדו של מי שנשאר בתחום המדיע המדיע ומעודד - מנירה את כוח היצירה שבה.

בילדותה היתה רות לוינסון תלמידה מצטיינת. כשי היה בת 17 סיימה תואר ראשון בכימיה, בת 21 קיבלה תואר מוסמך ובת 25 זכתה בתואר ד"ר לכימיה. תחום התמחותה היה כימיה אורגנית פסיקלית ומחקרה עסקו במקר החיים.

אומרת. היא אינה מתנגלת על נטישת המקצוע היותר ואינה מצטערת על ההסבה המקצועית. בראשיתו, שכל העידן השני בחייה יותר בני המשפחה על המה את ח השנייה, כדי שרות "תגשים את עצמה". "למתי לעצמו וסת"

שלוש שנים למדה לוינסון במכון אבני לציור ולאחר מכן השתלמה אצל הצייר אלכסנדר סטפן והנחה בתום שש שנים הציגה את תערוכת היחיד הראשונה שלה, "ובכך הוכחה לעצמי שהתחביב הפך למקצוע", היא

תעודת הצטיינות של דפנה

דף התערוכה "זיכרונות"

פֶּאָקס אַיִן אָלֶּא קִבְּרִית נִיב אִוְלֵקִין,
רַק אַפ־שֶׁסֶפֶט אַזְנֵי עֲלֵי רֵעֵי.
רַק אַפ־שֶׁסֶפֶט עֵינֵי שֶׁרַם שֶׁבַע לְרֵאוֹת.
שׂאֹל טְשׁוּיֵחוּבְסִקִּי

על התערוכה,

הרשמים העזים של השנים הראשונות לחיינו מלווים אותנו לעד. בילדותי גרתי בגליל, ונפיו וצבעיו חקוקים בי: ההרים שמסלעיהם מציצות רקפות ענוגות, הגבעות המכוסות מרבדי כלניות בשלל גוונים, שלא ראיתי כמותם מאז. עצי השקדיות .... גם הכלים והחפצים, שהיו פעם בשימוש, מסמלים את התקופה הצנועה, היפה והקשה של המדינה שבדרך, וגם הם נופי ילדות ומשתלבים במראות הטבע.

התערוכה הזאת מוקדשת לזכר הורי היקרים, שהיו מדור המיסדים - אנשי מופת. ההכנסות הן תרומה לביה"ח "אסף הרופא", בו טופלו בשנותיהם האחרונות במסירות כה רבה. זוהי התערוכה האישית ביותר שהצגתי עד כה, והיא נובעת מרגשות עמוקים וחוקים, ועוסקת בנושאים הקרובים ביותר ללבי. משתקפת בה גם האהבה למוסיקה: כל בני המשפחה מנגנים בכלים שונים, מרבים לבצע מוסיקה קאמרית, וחיינו מלווים תמיד בצלילים תוצרת בית. את האהבה לספורט ירשתי כנראה מאבי, שהיה רץ מהיר ופרש מעולה. מכאן הסוסים הדוהרים במרחבי זכרונותי.

אני מציירת כל השנים בשני סגנונות באופן מקביל: האחד סוריאליסטי, בטכניקה קלאסית והשני "משחק צבעים", סגנון מיוחד לי, שנותן תחושה של תנועה. שני הסגנונות דרושים לי להבעת רעיונותי. מצד אחד שמחת חיים, אופטימיות והרגשה של חגיגה, עם הרבה צבעים עליזים, ומאידך געגועים למה שאבד ולא ישוב עוד לעולם.

רות לוינסון

7.2.1989

זיכרונות מהמשטרה - נוסטלגיה בצל אירועים

ד"ר רות לוינסון

לעתים קרובות, כשאני חולפת בדרכי על פני תחנת המשטרה בעירי, אני נושאת את מבטי לעבר החלונות הגדולים בקומה השנייה וגלי נוסטלגיה שוטפים אותי. שם התגוררתי במשך 12 שנות נעורי עד שנישאתי. אבי, שלמה (סלומון) זילר, היה המפקד הראשון של משטרת רחובות בקום המדינה.

שלמה (סלומון) זילר, המפקד הראשון של משטרת רחובות

הגענו לתחנה בעיצומה של מלחמת העצמאות, כשהעיר הייתה מופצצת ע"י אווירונים מצריים, וקרבות התחוללו סביבה. אבי, שהיה קצין עוד במשטרת המנדט הבריטי, עבר לרחובות מהגליל, שם פיקד על משטרת ראש-פינה, קצין יהודי יחיד בכל האזור, בין אנשי משטרה אנגלים וערבים. אבי, עלה ארצה מפולין לבדו בשנת 1920, חלוץ צעיר שעזב את בני משפחתו

הענפה ולא ראה אותם יותר, כי נרצחו בשואה. במשטרה טיפס מהר בסולם הדרגות הודות לחריצותו ולאומץ ליבו, וזכה למדליה ולציונים לשבח על הישגיו בעבודתו.

היום כבר אין מגורי משפחות שוטרים בתחנה, ישנם רק משרדים, אך אז גרו המשפחות בדירות מרווחות בחברות נעימה, עם מסיבות לילדים בחגים

אבי היה מפקד מהסוג שאומר "אחרי" ושימש דוגמה אישית לפקודיו.

ואירועים מיוחדים לגיבוש. חצר הפנימית הגדולה, הבנויה בצורת ריבוע, הייתה אד גינה יפה, עם עצי סיגלון (ג'אקרנדה) ודשא רחב ידיים, שבו שיחקנו. יש לי זיכרונות נעימים מהשנים ההן.

אבי עבד קשה מאוד. בשנים הראשונות למדינה, לפני שהוקם משמר הגבול, המשטרה הגנה על האוכלוסייה גם מפני מסתננים-מחבלים ערבים שרצחו, שדדו וחיבלו. בנוסף לעבודה המשטרית הרגילה, אבא ואנשיו יצאו בעקבותיהם לפעולות מסוכנות בלילות. הוא היה מפקד מהסוג שאומר "אחרי" ושימש דוגמה אישית לפקודיו. מצד אחד היה נחוש ועשוי ללא חת, ומצד שני בעל לב טוב ומתחשב בזולת. לפעמים כשהמטבח המשטרתי היה כבר סגור וחשוד שנעצר בלילה היה רעב, אבא היה עולה לדירתנו ומכין לו כריך וכוס תה.

במסדרון המורשת בתחנה ברחובות הוצב לאות הערכה לוח זיכרון גדול עם צילומים של הקצין שלמה זילר, ממקימי משטרת ישראל, מספר אישי 15.

גרתי במשטרה עד שנישאתי, ובשנות החיזור אחריי, כשבעלי (לעתיד) בא לבקרני, היה צריך להתייצב בפני היומנאי, ולקבל את רשותו...

הרופא הפסנתרן

ד"ר רות לוינסון

ד"ר לוינסון ורעייתו

בכל ליל שבת, במשך עשרות שנים, בקעו מחלונות הבית הזה צלילי מוסיקה קאמרית משובחת, מתוצרת עצמית. הרופא, ששמו הלך לפניו, שאף בנעוריו להיות פסנתרן מקצועי, אך בהשפעת אביו למד רפואה והחליט שהמוסיקה תהיה תחביבו. ברחובות הכיר את הזוג אפרים ומרים האס, נגנים מוכשרים בוויולה ובכינור, ויחד יצרו הרכב קבוע. לרביעייה הקאמרית הקלאסית היה דרוש גם צ'לו, וראה זה "פלא", בנם היחיד גבריאל, למד לנגן על צ'לו והשלים את החסר. ואיך אני יודעת כל זאת? כי נישאתי לו.

יחד עם עוד אוהבי מוסיקה מושבעים כמו זאב אייזנר ז"ל ועליזה אביסיאן תבדל"א, ד"ר לוינסון היה חבר פעיל בוועד של "אגודת חובבי המוסיקה ברחובות". הם הביאו לרחובות נגנים מהשורה הראשונה בארץ לסדרות קונצרטים ב"בית האיכר" ואחר כך לאולם "ויקס".

בשנת 1975 הוענק לד"ר קורט לוינסון עיטור ההוקרה "יקיר רחובות" על תרומתו לעיר ולתושביה.

בשנת 1939, ממש בערב מלחמת העולם השנייה, הגיעו לרחובות מברלין ד"ר קורט לוינסון ומשפחתו. הם ניצלו ברגע האחרון מציפורני החיה הנאצית. הרופא היה מומחה לגינקולוגיה, מיילדות, כירורגיה זעירה ואורתופדיה. רחובות התברכה מיד בכישוריו, ולמרפאה הפרטית שפתח ברחוב אחד העם נהרו מטופלים מכל הסביבה - מראשון לציון בצפון ועד לגדרה בדרום. גם האוכלוסייה הערבית מהכפרים בסביבת רחובות - זרנוגה, קוביבה, סטריה, מר ועקיר הגיעה למרפאתו. רעייתו אלזה סייעה לו. היא הכינה את המכשירים הכירורגיים, עזרה בקיבוע שברים לגבס וגם שימשה "כותל מערבי" לבעיותיהן של חולות מוטרדות.

בתחילת שנות הארבעים לידות התקיימו לרוב בבית היולדת בעזרת מיילדת. כאשר הלידה לא התקדמה או הסתבכה נקרא הרופא לעזרה. לידה של בן בכפר ערבי הייתה נגמרת לעתים ביריות שמחה באוויר, מאחורי גבו של הרופא. בתקופה היא טיפל קורט, בחשאי כמובן, גם בפצועי אצ"ל באזור.

ד"ר לוינסון הצטרף ל"קופת חולים עממית", שנקראת היום "מאוחדת", כשירות לציבור. הוא התמיד בכך שנים רבות, וטיפל בכמה דורות של משפחות בעירנו. ב-1951 עבר לבית ברחוב הרשזון וקיבל חולים במרפאתו, כמעט עד יומו האחרון.

סיפור חייה של שושנה זמיר ניצולת השואה

אלזה

סיפור אמיתי

בסוף שבוע אביבי אחד הביא בני לביתנו בפעם הראשונה את חברתו. הם נפגשו באוניברסיטה, והיתה זו אחבה ממבט ראשון. לבי החסיר פעימה. הגורל הקרה על דרכו של בני נערה הדומה כל כך לאלזה. הקסם גבר כשדברה, ואותה נעימה משכבר הימים עלתה באזני. השפה היתה אז אחרת, אך המשפטים המתנסחים בקלילות, פכו כמי פלג. כך בדיוק דברה אלזה. היא היתה חברתי היחידה, ואבדה לי לפני שנים הרבה. והנה בביתי נובע מעיין דיבורה; אחובת בני מעלה צלילים מן העבר, ואני כחולמת.

את אלזה הכרתי כשהייתי בת שלוש עשרה. זה היה בתקופה שפולניה חולקה בין גרמניה לרוסיה בהסכם ריבנטרופ-מולוטוב. עירי לבוב השתייכה אז לרוסים, והם הנהיגו שיטות חדשות בכל התחומים, כולל חינוך. עם הגעתם השפיעו הרוסים בתחילה כל טוב על האוכלוסייה המקומית, לרבות קאוויאר שחור ואדום שהופיע בחנויות במחירים שווים לכל נפש. אך עד מהרה נעלם הכל והשתרר מחסור נורא, אפילו לחם לא היה. למרות זאת אלזה ואני התלהבנו לזמן מה מהקומוניזם בגלל רעיונות השוויון והאחוה והתחלכות המרשימות.

האוכל לא תפס אז מקום נכבד בחיינו, האידיאלים היו חשובים יותר. אצל הרוסים ניתן החינוך חינם, והם הפכו את כל הארמונות לבתי נוער ומכונים למוסיקה, וחביאו מורים חדשים עם תוכניות לימוד מענינות. הם עודדו מאוד מצוינות, ושלחו בעלי תעודות טובות לקייב או למוסקבה כפרס. על קירות הכתה נתלו סיסמאות כגון: "ללמוד, ללמוד ושוב ללמוד" כה אמר לנין.

משפחתי היתה מתבוללת ולכן הוצאתי מבית הספר היהודי, והועברתי לבית ספר פולני בקצה השני של העיר. שם היו מעט מאד תלמידים יהודים, ארבעה-חמישה בכל כתה. המורים היו רוסים ופולנים ומורה יהודיה שלימדה גרמנית. דגש הושם על מתמטיקה ופיזיקה, אזרחות וספורט. בסוף כל שנה היו בחינות, ואם הכתה נכשלה האשימו את המורים ולא את התלמידים. לפני כל בחינה המורים היו אחוזי חרדה, והשתדלו מאד שהתלמידים יצליחו.

בבית הספר החדש פגשתי לראשונה את אלזה. אני התאקלמתי מיד בכתתי. הייתי בלונדינית עם עיניים כחולות, וזה הקל עלי. לא כן אלזה. לה היה שיער כהה ועיניים כהות גדולות. באופן חיצוני קשה לתאר ניגודים גדולים מאלה שלנו. אך נפשתינו היו תאומות. הידידות איתה פתחה בפני עולם

חדש, לא נודע לי עד אז. אף פעם לא הורעפו עלי אותות חיבה קודם לכן. הרגשתי כמו ניצן שעדיין לא נפתח בגלל חוסר אתבה, כי ביתי לא היה לי בית אמיתי. אמי נפטרה ממחלת הסרטן כשהייתי בת תשע, ולאחר מספר חודשים האב נשא לו לאשה את המטפלת שלי ושל אחי הצעיר. הם היו נאהבים עוד לפני מות אמי, ולאחר נישואיהם נולדה להם עוד בת, אחותי למחצה, שהיתה ילדה מועדפת. לא היה אף אחד שיעניק לי חום ויקרב אותי אליו. אף פעם לא קיבלתי נשיקה. כשירד גשם הלכתי מתחת למרזבים כדי להתקרר, אולי ישימו לב אלי כשאחיה חולה. ממש ילדות עשוקה. ואז באה החברות עם אלה, ושוב לא הייתי הילדה הבודדה המבלה את כל זמנה רק בקריאה. הרגשתי טוב כל כך, ולפתע התברר שאני מלאת חיים והומור, תלמידה מצטיינת וספורטאית טובה. גם המורים בבית הספר אהבו אותי והעריכו אותי, במיוחד המורה לפיזיקה. לפעמים אפילו נתן לי להעביר את השעור במקומו והוא נח. אלה היתה תלמידה טובה עוד יותר ממני וכתבה נהדר. היא חיברה סיפורים נפלאים, עשירי דמיון ועזי בטוי, ורק אני הורשיתי לקרוא אותם. חלקם השמידה אחר כך, וחלק מהם שמרה במזווה קטנה אדומה עם מגעול מזהב. לו רק נשארו לי היצירות! ליד בית ספרנו היה גן ציבורי מרהיב עין. מאוחר יותר ישימו עליו הגרמנים שלט: "לכלבים ויהודים הכניסה אסורה". אחרי הלימודים היינו נפגשות בגן הזה, או שהלכנו לביתה של אלה, וכל הזמן דיברנו והחלפנו חוויות. היתה אז תקופה כל כך סוערת, ואנחנו התענינו בספרות, בפוליטיקה, ברעיונות השוויון ובכל הסובב אותנו. כשנפגשנו התקשינו להפרד. אלה היתה מלווה אותי, ובמקום להכנס לביתי הייתי שבה ומלווה אותה, וחוזר חלילה. היו לה אח צעיר ואחות בוגרת ממנה, שלמדה בכתה י"ב, ושמה מרילה. משפחתה היתה עשירה מאד. לאב היתה חנות תכשיטים, וכשנכנסו הרוסים לעיר והלאימו את כל החנויות הוא התביא את הזהב והתכשיטים ושמר על עשרו. לאבי היתה חנות ספרים, וכשהיא הולאמה, מצבנו הכלכלי היה קשה. המחסור במצרכי מזון הלך והחמיר, ואנשים עמדו בתורים לתם וסוכר, דחפו וממש הרגו אחד את השני. אף פעם לא ידעו מראש מה יגיע לחנויות. במקום אחד הופיע פתאום לתם, ומיד נוצר תור. משפחתה של אלה לא היתה צריכה לעמוד בתורים הללו, כי הודות לעשרה הרב השיגה הכל, ולא חסר להם דבר. פעם כשעמדתי באחד התורים היה כל כך קר, ואלה רצה לביתי להביא לי מעיל. לא אשכח זאת לעולם. הייתי מאושרת מגילויים כאלה של מסירות ורגש חם, וחם פיצו אותי על חיחס הרע של האם החורגת, וההלשנות שלה, שבגללן ספגתי מכות מאבי.

אלזה למדה לנגן על פסנתר, ולא אהבה להתאמן. כתמרץ לנגינה קיבלה מהוריה כסף לגלידה, וקנתה לי במקום לעצמה. בזמן הרוסים לא היה דבר, אבל גלידה טובה תמיד היתה, חורף וקיץ. עד היום אני חשה בפי את טעמה הטוב של הגלידה שקנתה לי חברתי אלזה.

בגיל ארבע עשרה חליתי באדמת, וחברותי שכבר חלו במחלה זו בעבר, באו לבקרני. אלזה ומרילה אחותה באו, ובא גם המורה לפיזיקה שהייתי תלמידתו המצטיינת וחיבתו. הוא גם שלח אלי מכתבים עם אלזה בעת חליי, וקראנו אותם בקול רם, והתפוצצנו מצחוק. לא הבנו אז דבר בענין אהבת מורה לתלמידתו. הוא כתב שאני חסרה לו, ובלעדי הכתה נראית לו אחרת. מרילה התלווה לאלזה לעיתים קרובות, ובגלל ששלחתי מכתבי תשובה אליו דרכו, הוא התחיל להפגש עם מרילה ברצינות, למרות שהיה נשוי ואב לילדה. הוא לא היה יפה; נמוך, רחב וממושקף, עם שפם בהיר, אבל היתה לו ההילה של פרופסור לפיזיקה. אף פעם לא דברנו עם מרילה על הקשר הזה, ולעולם לא אדע בדיוק את טיבו. גם ההורים של מרילה עברו על זה בשתיקה. היה לה למרילה חיוך עדין ומקסים כמו למונה ליזה.

בתקופת הרוסים לא היה בבית הספר הבדל בין יהודים לגויים, וכל האירועים היו משותפים. אבל אחרי הלימודים לא היה כל קשר ביננו לבינם. לא חשתי באנטישמיות, כנראה שהיתה מוסתרת, כי אחר כך היא פרצה בכל עוזה. כשהגרמנים הפרו את הסכם מולוטוב, ופלשו למזרח פּוֹלַנְדָה, הם הפציצו את עירי לבוב בחפזיות, והרוסים פשוט ברחו והפקירו את האוכלוסייה האזרחית. רובעים שלמים של העיר נמחקו ולא היה מי שיעזור ויציל. כל חסכוניי נזכרו אז ולא היה מה לאכול. עמדתי שעות בתורים לחם, וכשנפלה פעם בקרבת מקום פצצה חשבתי שאני הולכת למות, וחבקותי מישחו זר שעמד לידי. בתצר נפער בור גדול וכולם ברחו, אבל אני עוד לקחתי את הלחם! האכרים בסביבה לא רצו למכור מזון, כי לכסף לא היה שום ערך. היה רעב גדול ואני ואחי הלכנו לכפרים הסמוכים והחלפנו סוודרים או סדינים בקמת, תפוחי אדמה, מה שהיה. אמי החורגת נתנה לי פעם סוודר תכלת עם כפתורים — כל כך יפה הוא היה — וקיבלתי עשרה ק"ג קמח עבורו. מאוחר יותר המירו אפילו פסנתר עבור כמות כזאת של קמח.

ימים רעים באו. הגרמנים השתלטו על מחצית פולניה שהיתה בידי הרוסים והחלו לעסוק בשיטתיות בהשמדת היהודים. הובילו קבוצות אנשים באמצע הכביש אל הר של חול מתוך לעיר, ושם ירו בהם. הוכרחנו לענוד את טלאי המגן דוד. יום אחד אבי ואני קיבלנו זימון לככר העיר, שממנה הובלו היהודים להר. התחלנו ללכת ובדרך נכנסנו למבוא של בית, הורדנו את הטלאי הצהוב וחזרנו

הביתה. אז החלטנו שעלינו לעזוב את העיר מיד, כל אחד לכוון אחר. אבי הצליח להשיג עבורי תעודה מתאימה לגילי על שם נערה פולניה, ואני עזבתי את הבית ראשונה. הייתי בת חמש עשרה כשעמדתי לבדי לגורלי במאבק מול המפלצת הנאצית. הוחלט שאסע לעיירה שבה גרו קרובים פולנים של המטפלת של אחותי-למחצה. נסעתי לשם לחודש כביכול, כאילו להבריא ולהתאושש מארעב בלבוב, וספרתי להם שאת הורי הגלו לרוסיה. זאת היתה התחנה הראשונה במסע ההשרדות שלי, רב התלאות והיסורים.

אלזה ומשפחתה נשאר בלבוב. הלכתי להפרד ממנה ואני זוכרת כל מדרגה שעליתי בה, כי ידעתי שזו הפעם האחרונה. שתינו חשנו ששוב לא נראה זו את זו לעולם. כשירדתי במדרגות אלזה עמדה בפתח והסתכלה בי בצאתי מחייה, אך אני לא סובבתי את ראשי. לא יכולתי.

במשך כמה חודשים היא שלחה לי מכתבים בשם בדוי, וסיפקה לי מידע על מה שקורה בעיר. כתבה שמקימים גטו, אוספים בו את כל היהודים, וזה טוב מאד, כי כך יחסלו את כולם ביתר קלות. היא ידעה שמכתביה עלולים להקרא על ידי מארחי הפולנים, וגוננה עלי.

מאוחר יותר נאלצתי לעזוב את העיירה ההיא ולחפש לי מקום מסתור אחר. התחבאתי במקומות שונים, עבדתי בזהות שאולה אצל נסיכים ואצל פשוטי עם, וגם הייתי בבית בודד ונטוש זמן מה. במשך כל שנות המלחמה הייתי כחיה נרדפת, שכל שכלה ותושיתה מוקדשים לדבר אחד: להשרד. לא אמות כי אחיה!

ואכן, אני גברתי על מבקשי נפשי, וזכיתי לראות במפלתם. אחרי המלחמה נודע לי גורל אלזה ומשפחתה. הגרמנים פרצו לדירתם, והמשרתת האוקראינית התביאה את אלזה ומרילה בארון, בחדרה. משם שמעו את הגרמנים רוצחים את האם והאב ואת האח הצעיר. אחרי הרצח הן נשאר בלבוב עוד שבועות מספר עם המשרתת, והחליטו לנסוע לוורשה. המורה לפיזיקה היה בסוד הענין. הן נתנו לו תכשיטים וזהב כדי שישמור אותם עבורן, ומידי פעם ישלח להן כסף, או יביא להן בעצמו, כי לא יכלו לשאת אוצרות כאלה איתן בנסיעה. בלבוב נודע שהוא הלשין עליהן בפני הגרמנים ומסר להם את מועד נסיעתן. יש לשער שחמד את האוצר שהופקד בידיו. אלזה ומרילה היו בדרכן לתחנת הרכבת כשנעצרו על ידי הגרמנים ונרצחו.

אני הייתי בקרקוב בחדשים האחרונים של המלחמה. הרוסים הלכו והתקדמו, ולילה אחד הם כבשו את העיר, והגרמנים ברחו. החיילים הרוסים באו יתפים בשלג, לבושים בסרבלים בלויים ומוכתמים בדם. על הגב היה להם שק במקום תרמיל, ובו גרגרים של תבואה. הם באו אחוזי תאוות

נקם איומה, והפליאו להרוג בגרמנים. היו ביניהם גם לוחמות שבקרבן השאירו תינוקות שילדו בדרך, והמשיכו להלחם. כל אחד חרט על רובהו שמות של היקרים לו שנהרגו בכפרים ובעיירות שהגרמנים שרפו. על הטנקים היה כתוב "לברלין", והם אכן הגיעו לשם ונקמו גם את נקמתה של חברתי אלזה, אף שלא הכירוה.

במשך כל המלחמה לא בכיתי אף פעם למרות כל הדברים האיומים והאכזריים שחוויתי. זה היה כנראה מנגנון הגנה של השרדות שחזק אותי. ישבתי בכך העיר בקרקוב כשהחלו הפעמונים לצלצל לסיום המלחמה, והייתי ריקה מרגשות. אבל מאז הם גואים בי, הרגשות, כל אימת ששוטפים אותי הזכרונות, כמו עכשיו, לצלילי קולה של אהובת בני, המתארכת בביתנו.

אני הגעתי ארצה באנית מעפילים רעועה, ונאחזתי בצפריני באדמתה לבנות בה את ביתי. השתדלתי למחוק את העבר כדי לשמור על שפיותי. גילי הצעיר ורצון החיים העז עזרו לי. אך על אלזה אני חושבת הרבה, ובקשתי מבני משפחתי שיחרטו גם את שמה על מצבתי בבא העת, כדי שגם לה יהיה זכר.

היא היתה חברתי היחידה.

קורות חייה של שושנה זמיר

כפי שסיפרה לי

נכתב על ידי

רות לוינסון

שמות אלזה ומרילה על המצבה

מתנות קטנות

ד"ר רות לוינסון

מפעם לפעם אני מסתכלת באלבום החתונה שלי, ומציפה אותי נוסטלגיה נעימה. התמונות אמנם בשחור-לבן, אך הזיכרונות צבעוניים. גילוי נאות: "חתונת הזהב" כבר מאחוריי, ובמרוצת השנים הרבות שחלפו מאז, השתנה אופי החגיגות. האירועים היו פעם צנועים ולא מפוארים כהיום, והמתנות בהתאם. האורחים, רובם ככולם, נשאו בידיהם חבילות ארוזות יפה, והניחו אותן במקום שנועד למתנות. לא הייתה אז כספת שמקדמת את פני המוזמנים בכניסה, כי מעט מאד המחאות, ניתנו אז. המתנות כללו אגרטלים סיפולוקסים (לסודה, זוכרים?) כלים לאכילה ושתייה, חפצי נוי, וכדומה. בני משפחה סייעו בהעברת המתנות מהאולם, בדרך כלל לבית ההורים, כי הזוג הצעיר נסע לירח הדבש, לרוב בנהריה.

לא היה מנוס מלמייך את המתנות ולהחליף חלק מהן בחנויות המתאימות. לכן השיטה היום הרבה יותר נוחה, כי בכסף ההמחאות אפשר לקנות מה שדרוש. למרות זאת, אני אוהבת כמה מתנות שקיבלתי לנישואיי, ואני שמחה ששרדו עד היום: שני אגרטלים מקריסטל, אחד מזכוכית מורנו, וקערת פירות שיקרה לי במיוחד, בגלל הנותנים. קיבלנו גם קומקום חשמלי לקפה (פרקולטור) שגרם לי פעם למבוכה: מכיוון שאני מתקשה להשכים

קום, בעלי תמיד הפעיל אותו בבקרים. כשביקרו אותנו הוריו עם הדודה מאמריקה, אני הפעלתי את הפרקולטור בפעם הראשונה, ומזגתי לספלים, לעיני האורחים, מים חמים וצלולים. לא ידעתי (אוי לבושה) שיש לתת למים הרותחים לבעבע ולמצות את הקפה מהגרגרים במשך כמה דקות...

בכל זאת, פטור בלא כלום אי אפשר. קיבלנו כמה המחאות, בעיקר מקרובים בחו"ל, ובכסף קנינו מקרר קטן מתוצרת הארץ. הדודה מאמריקה, שנכחה בתקרית הפרקולטור, נהגה להתבדח ולספר, כי כאשר פתחה את המקרר בדירת הסטודנטים שלנו, הוא הכיל רק בקבוק חלב...

למקרר הקטן נכזבו חיים מאד מעניינים. כשסיימנו את הלימודים התחלנו לעבוד, הרחבנו את המשפחה, וקנינו מקרר גדול יותר. הקטן עבר למרפאה של חמי הרופא, לשמירת התרופות בקירור. כשהמרפאה נסגרה הוא נדד לרפת של קרובי משפחה, וקרר את התרופות לפרות במשך עשרות שנים. צבעו השתנה מלבן לחום, כצבע האדמה ברפת, אך המנוע שלו עדיין תקין!

כל הכבוד לתוצרת הארץ.

בגדים רבותי, בגדים

ד"ר רות לוינסון

"ותיפקחנה עיני שניהם וידעו כי עירומים הם, ויתפרו עלי תאנה ויעשו להם חגורות" (בראשית פרק ג'). בנקודה זו התחיל הקשר בין האדם לתעשיית הבגדים.

האופנה השתנתה במשך הדורות, היתה תלויה באזורים גיאוגרפיים ובאקלים, אך בימינו שולט הביגוד ביד רמה, ויש לו כוח כלכלי אדיר.

בספרות הילדים ישנן יצירות הקשורות לבגדים כמו: "שמלת השבת של חנהלה" מאת יצחק דמיאל, או "בגדי המלך החדשים" של הנס כריסטיאן אנדרסן, ובהן מועבר מסר חינוכי לקוראים באמצעות הבגדים. גם למבוגרים נכתבו סיפורים

מתחום הביגוד כמו: "האדרת" מאת ניקולאי גוגול ו"המלבוש" של ש"י עגנון. בשני סיפורים טרגיים אלו נחשף הקורא לניתוח פסיכולוגי מרתק של נפש האדם באמצעות הקשר של הגיבורים לבגדים.

נשים, כמובן, נמשכות יותר מגברים לצווי האופנה, ויעיד על כך מספר החנויות בכל עיר לבגדי נשים לעומת מספרן לבגדי הגברים.

כאן ברצוני לספר אנקדוטה אישית על "סינגפורוש". בטיול לסינגפור נקלעתי ל-SALE בו קניתי לבעלי ז'קט ספורטיבי שחור עם קישוט אדום בתפרים בסכום התואם ל-18 ₪ שלנו. הז'קט היה יפה, קל, מתאים לכל מזג אוויר ובעיקר בעל חזות צעירה. מאז השתתף הז'קט בכל טיול שלנו בארץ ובעולם וזכה לכינוי החיבה "סינגפורוש". במשך השנים, במהלך טיולינו בארץ ובחו"ל, הופיע הז'קט בכל הצילומים. אמנם קרו לו תקלות כמו רוכסן שנתקע, ומחיר תיקונו היה כפול ממחיר הז'קט, פעם נשכח במועדון ברידג', אך הוחזר בשלום למחרת.

עד ש... השתתף הז'קט בטיפוס על מדרגות מתכת לולייניות ושם נשרט לכל אורכו ובא קץ להרפתקאותיו.

הודות לסיפורו המיוחד הרוויח הז'קט את שיתופו בכתבה על בגדים.

שולחן ערוך בבית דורית ודווידי תבור

סידורי פרחים הם
עבורי כעין ציור מאז
שעברתי לכתיבה

גינת השיש שלי במטבח.
הפרחים משתנים לפי
עונות השנה

שולחן ערוך בביתי

ברכת הבנות בחתונת הזהב

אמא ואבא היקריו,

מה הוא המגבון המוצלח המוקדו לנישואים מאושרים במשך כל כך הרבה שנים? מה היא העדוה לביטחון ולאהבה, להחלה עוד לאימא הייגה בה עליה, ונמצא כיום בעלור השלישי שלה? יש המאמינים בביטחון של סיר ומכסה: אנשים שונים זה מזה, ומצד השני משלימים אים אג ועגו, כמו סיר ומכסה, לאינם דומים אך יחד מהווים שלם.

יש הסבורים לביטחון מוצלח הוא ביטחון של נחלוג גאומוג אנשים לחולקים בדיוק אגו הדבר, חלים ויודעים אג נחלוג בן ביטחון כאג נחלוג שלהם, ובעלי דעג ורצונג דומים.

יש הדואלים הביטחון של אהבה ומחה, בה האהבה שורג בין בני הביטחון, אך כל אחד מהם נוגן לשני מחכה ביחוד ללא כהלים, כל אחד מושג לכוסו של השני, אך לא שגים כל העג מכוס אתג.

בוודאי ישנם עוד מגבונים ביטחון נוספים. אך האמג היא אדעגו, לביטחון אידיאליג כללכס היא גיכובג מוצלחג של כל המגבונים. כי מה יוגר מסיור ומכסה, כמו ציבור לילה כאימא, הפולכג אישון עם עלוג השחר, וחייג בקיר כמו אבא, המשלים קוס בעדק באוגג לעד? או דייקן "יוקד" כמו אבא, שקובעים אים לעד, וניגן לכוון אג השלעון אכי השעגו, ואילו אצל אימא "רבג לעד אקדמאג" של איחור היא המינימום. או אמל אימא, ציינג מוכלרג עם טכניקה מדויקג כמו של צילוס, ואבא עם יכולג ציור של יודג בשן חובה.

אבל עם כל הפיטורים אימא ואבא הם שם נחלוג גאומוג בהרבה מאד גחומים: אהבג פביג ופביאוי המשוגג בגכו, לחיה, משחק בהידג, נגינה בצלו ובאקורדיון, פליכה משוגגג בשליחי מכון ויצמן, נגינה וילי, עמידה על עקרונג ללא מוכא ומלוא פניס, העדד חומקיוג

והסגת קדוה בחולות, אהבה כאלו והמולדת, חינוך הילדים לערכים החשובים
של השכלה, אהבה מוסיקה, מוסר אישי וכיבוד הילד, המשקל והגיון
השקופה והמסירות לילדים ולנכדים.

ככל אלה ובהרבה גחומים אחרים אימא ואבא דומים זה לזה. מה יוג
מסמל אהבה ומגן מרחק, מרחקא וזינג וכגבג וחיים משוגעים,
לברר כל אחד נוגן לכן יושב אהבה אג כישלונותיו בכיוון שלו בזמן
ובמקום שלו, מהלי אכזר אוג, קני יושב ליוצרים אהבה למקום ואכזר
אג בהחירה של קן הילד השני, שם אס זה לא גמיד נוח או קל. כנראה
לכל המכאול העליון הילד למאמץ אגב, אימא ואבא, יזר יושב
ונישואין כל כך מוזכרים ואזכר כל כך נהנה שנים. מסגרי לכל
ההשדדוה למנינו מלימוד ואל סוגרוה יו אג יו.

אימא ואבא פיקרים, אנו מאולטרו ונדשלוג לחשוש אגב הערה אינוד
כה חלוב ויקרה, ולכאוגלשם לאחר 50 שנה נישואים נוגגס יקים,
עם בריאוגטובה, מלאי מול ולמתח חיים, אופקים ואפוקים. בשמנו והלם
כל קני המשקחה והחברים אנו מאחלוג לכס עוד שנים רבוג כאלו ביחד.
כי אג מוכיחים לנו ולכל האורחים הנמצאים כאן היום, לשליל אג
החומים הנכונים והמגבון הנמצח, השמים הם השבול.

אנו מאחלוג ומקווג לעוד שנים רבוג של ממשלים משקחיים למחיים
ומתנים, עם ניתוחים המאכלים השוקים, החברוגא הנעזמה, השליוס והמנישונג
הצוגא, צהלה הילדים הקטנים מסביב ושוח המבושחים לימשוק ביז
שדול.

באהבה,

דנה, רוני, אורנה, חתנים ונכדים.

נאווה יקרה,

בגלל שאת חשובה לי, אני מדלגת על דיווח אירועי חג השבועות הנעימים, ורוצה להגיב על דעותייך הפוליטיות.

הערבי הפשוט בוודאי יעדיף חיים שקטים וטובים על פני מלחמות, אך מנהיגיו אף פעם לא התחשבו בו. הם מחויבים להרס מדינת ישראל, והחמאס מצהיר על כך בראש חוצות. גם אבו מאזן מעודד טרור והסתה, ולמד ממורהו ערפאת הטרוריסט את תורת השלבים: השתלטות על שטח, ומשם להמשיך את המלחמה נגד מה שיישאר מישראל בתנאים משופרים. ואנחנו האמנו לו כמו פתאים. אין מה להשוות את המצב עם הפלשתינאים לשלום שעשינו עם מצריים וירדן. הקמת מדינה פלשתינאית (חס וחלילה) תביא לחורבנה של מדינת ישראל.

מי שחוזר ואומר שהוא לא ינוח ולא ישקוט עד שישמיד את מדינת היהודים, צריך להאמין לו. גם אירן מכריזה השכם והערב שזה צו אלוהי למחוק את ישראל מהמפה, ואף אחד בעולם לא מגנה אותה, ואין עוצרים אותה בתקיפות בדרך להשגת פצצת אטום.

פעם לא לקחו ברצינות מנהיג גרמני שהכריז כי ליהודים אין זכות קיום, אך אסור לחזור על השגיאה הזאת.

עשינו צעדים לפתרון הסכסוך עם הפלשתינאים, והם המיטו עלינו אסונות. תהליכי אוסלו וההתנתקות השגויים הרעו מאד את מצבה הביטחוני של ישראל, ובאמת אינני מבינה את השמאל שעניו לא נפקחו, ועדיין הוא מוכן לחזור על טעויות העבר, ולהעביר עוד שטחים לידי האויבים. כל שטח שעובר לידיהם הופך להיות בסיס לטרור. לדבר אפשר, למה לא, אבל גם בממשלת נתניהו הקודמת דיברו שנתיים, ומה יצא? המכסימום שאנו מוכנים ויכולים לתת אינו מתקרב אפילו למינימום שהם דורשים.

אני לא מאמינה לערבים, כי מוחמד לימד אותם שאפשר להפר כל חוזה עם האויב כשזה מתאים. לפי תוצאות הבחירות האחרונות נראה שרוב העם

מכתב זה נכתב לפני בחירתו של דונלד טראמפ לנשיא ארה"ב

בישראל איננו מאמין להם. "המחנה הציוני" תולה את האשם בהפסדו בבחירות, בקמפיין הכושל של היועצים, אך הסיבה היא ש"הסחורה" שהם הציעו היא רעה. יש יותר אנשים בישראל שרואים ושומעים מה שקורה סביבנו, ומסיקים מסקנות. אחרי הברית של אבו מאזן עם החמאס לא נפל לשמאל האסימון?

במשך כל השנים לאחר חתימת הסכם אוסלו הסתירו מאתנו איזו הסתה נוראית התקיימה כל הזמן ברשות הפלשתינאית נגד ישראל, בגנים ובבתי הספר. ככה מתכוננים לשלום?

האיסלאם מאד הקצין, ואי אפשר להידבר עם שלטון שרוצה להשית את חוקי השריעה. איך הנשים במפלגות הליברליות שלנו סובלניות לגבי הדיכוי הנורא של הנשים המוסלמיות?

אבו מאזן הדו-פרצופי אומר שהוא איננו מעוניין לחזור לצפת עירו, אך בנו ונכדו מכריזים שהם רוצים לחזור לשם. מנהיג ערבי שיוותר על זכות השיבה הוא אדם מת. במשך עשרות שנים מבטיחים לפליטים שהשיבה קרובה, ואונרא מנציח את הפליטות כבר כמה דורות, דבר שאין לו אח ורע בעל העולם.

העולם רוצה לכפות עלינו את פתרון 2 המדינות, לא כל כך איכפת לו מה יקרה לנו (אנטישמיות כבר אמרנו?) ועלינו למנוע זאת. שיטפל העולם ואובאמה בראשו, קודם בכאוס של משטרים לאומיים שנלחמים על חייהם (עיראק, סוריה, תימן ועוד) ולא ילחץ להקמת מדינה פלשתינאית, שתהפוך תוך זמן קצר למוצב קדמי של אל-קאעידה. אולי נחכה קצת עד שהסופה תרגע!?

אני מאד מעריכה את פרשנותו של גיא בכור, ומציעה שתכנסי לאתר שלו ותקראי את מאמריו. הוא כותב שלארצות הברית לא נותר אפילו משטר ערבי אחד שקרוב אליה, וכיוון שכך היא מוציאה את זעמה על ישראל. ומה הם יגידו אחר כך אם חלילה יצליחו בלחץ עלינו? "אופס, טעינו... ואנחנו נאכל את הפירות הבאושים.

המדובר לא רק בבעיית "זכות השיבה" של הפליטים לתוככי ישראל, שהם לעולם לא יוותרו עליה, ולכן לא יוכרז סוף הסכסוך בלי מימושה, אלא בנהירה של המיליונים לתחום המצומצם של המדינה הפלשתינאית הקיקיונית שתקום. מי יעצור אותם? מי יטפל בהם? מדינות חזקות וותיקות אינן מצליחות לעצור המוני פליטים שזורמים. הם יציפו את מדינת חמאסטאן שתקום, ויביאו איתם את כל הג'יהדיסטים והסלפים והדאעשים (ויש עוד אירגונים) שיסתננו ביניהם. ואז הטרור יקטן? הרי מהקו הירוק אפשר בריית רובה לפגוע במטוס שממריא או נוחת בנמל בן גוריון.

אם נוער הגבעות היה המכשול היחידי לשלום, היו מעיפים אותו משם בקלות. גם גבי ואני חושבים שמעשיהם קלוקלים, אך קישקוש סיסמאות "תג מחיר" ילדותיות, ועקירת שתילי זיתים, עדיין לא משתווים לרציחות הנוראיות של הערבים בנו. צריך לפצות את מי שמטע הזיתים שלו נפגע, ולהעניש את יוצרי הגראפיטי הפאתטית.

בקשר להתנחלויות, הן מכשול בפני הקמת מדינה פלשתינאית, ואני מעריצה את אומץ ליבם ואת האידאליזם של אלה שגרים בהן.

אז מה יקרה אם לא נגיע להסכמות עם אבו מאזן והחמאס?

בתוכנית "קללת אדריאנוס" (חפשי אותה בגוגל) אמר אחד המשתתפים: "או שנחיה על חרבנו, או שנמות בחרבם".

לפני שנים סיפר לי קצין גבוה בצה"ל: בפו"ם עשו תרגילי סימולציה על הסכסוך הישראלי-פלשתינאי, והמסקנה הייתה שאין פתרון. יש עוד סיכסוכים כאלה בעולם, וצריך לדעת לנהל אותם בחכמה.

ואני אומרת: לא נתאבד.

וגם, חבל כל כך שאיננו מאוחדים.

הקשר המופלא עם חיות מחמד בכל גיל

ד"ר רות לוינסון

משחר הימים ביית האדם את חיות המחמד, ואהבה גדולה נרקמה ביניהם. האדם סיפק מגורים ומזון, והחיות הודו

**לקשר עם חיית מחמד
השפעה חיובית על
הבריאות הפיזית
והנפשית של האדם**

בנאמנות אין קץ. חיות המחמד תמיד ישמחו לקראת בעליהן, יחפשו את קירבתם, ולעולם לא יבגדו בהם. נוצר קשר קסום של אושר הדדי: די

לראות את העונג של ליטוף הכלב או החתול, והרוגע שהוא משרה על שני הצדדים. אמנם אין מכשיר המודד אושר, אך היום מוכיחים מחקרים מדעיים כמה מבורכת השפעת הקשר עם חיית מחמד על הבריאות הפיזית והנפשית של בני האדם, מילדות ועד זיקנה. לרוב, האדם מאמץ את חית המחמד, אך לפעמים בעל החיים יוזם. בבית חמי וחמותי הוחזק באופן קבוע כלב, תמיד גזעי ובעל תעודות יוחסין - כלבת ארדל, שסירבה בכל תוקף לכל שידוך שהוצע לה, ופעמיים כלבים מגזע אייריש-סטר, יפהפיים ובעלי שיער ארוך בצבע חום-אדמדם, אך בדומה לבני אנוש, היופי לא תמיד משולב בחכמה. ההורים התבגרו והחליטו לא לאמץ עוד כלב, אך היה מי שחשב אחרת. בחצר ביתם הופיע כלב מעורב ועזוב. מרחמנות הוציאו לו מזון, והוא פירש זאת כהזמנה להישאר. ניסו להרחיקו ע"י הסעתו לגדרה, בתקווה שימצא מקום אחר, אך תוך כמה ימים חזר לרחובות, אל מפתן ביתם! נחישותו השתלמה. הוא נלקח לווטרינר לחיסון, וקולר אדום, שהלם את צבעו השחור, נענד לצווארו. בלקי, זה השם שניתן לו, נתגלה ככלב טוב וחכם, יותר מקודמיו המיוחסים.

אותנו אימצה חתולה. היא הופיעה בחנייה שלנו לפני כעשר שנים, ופנתה אלינו ישירות בקולות מייאו-מייאו נוגעים ללב. מתוך רגשות צער-בעלי-חיים האכלנו אותה, ומכאן כבר אין דרך חזרה. כל יום דאגנו לה לארוחה דשנה אחת (חצי פנסיון). בכל מקום שסעדנו אספנו שאריות לצילי, כך קראתי לה על-שם בובה מילדותי. היא התגוררה כנראה במחילה מתחת לבניין, ותמיד הופיעה כששמעה את המכונית שלנו מגיעה לחנייה. בהעדרנו, התנדבה שכנה להאכילה. צילי נעדרת מאז חנוכה. נס לא קרה לה והיא ממש חסרה לנו. לא חשבתי שכך אתגעגע לחתולת רחוב. כתבה זו היא לזכרה.

על חיים טוקצ'ינסקי ז"ל

צילום: ניצן אשוח

כשהלחנתי את שיריי, בקשתי מנכדתי הזמרת טל מלכניסון, בוגרת האקדמיה למוסיקה בירושלים, לשיר אותם בליווי פסנתרן, שגם יעבד את המנגינות. היא פנתה למוסיקאי מחונן ופסנתרן מעולה בשם חיים טוקצ'ינסקי, בחור דתי צעיר, בוגר האקדמיה, שכבר הופיע ברסיטלים בארץ ובחו"ל, הלחין והיה מנהל הפקות מוסיקליות. חיים עיבד את לחניי לליווי בפסנתר, וגם חיבר, לבקשתי, את המנגינה לאחד משיריי, בשם "זיכרון סגול". הקליט את השירים באופן מקצועי יעקב אבירם, והם שובצו בסרט בשם "ועכשיו השירים - רות לוינסון", שהוקרן בשידור ארצי של הטלוויזיה הקהילתית הרחובותית. את הסרט צילמה וביימה ניצן אשוח, והיא ראינה אותי על הרקע לשיריי. ניצן ראינה גם את טל ואת חיים, זיהתה את המיוחדות והאישיות המקסימה שלו, ואת יכולתו לנווט בנועם ובשכל טוב, בין החברה החרדית לחילונית, ונתנה לו זמן מסך מעבר למתוכנן. כל צוות ההפקה התאהב בו, וכך גם הצופים בסרט. בהמשך טל הופיעה עם חיים בערבי שירים ישראלים, במקומות שונים בארץ. בחג סוכות תשע"ט (2018) בירושלים, קרה האסון הנורא: נהג שיכור עברייני נסע ברמזור אדום, דרס והרג את חיים במעבר חצייה, בתאונת פגע וברח. מותו הוא אבדה גדולה למשפחתו ולעולם המוסיקה, והוא ישכון לתמיד בלב כל מי שהכירו.

השיר "זיכרון סגול"

בספר הראשון בטרילוגיה האוטוביוגרפית שלי "ילדות", נמצא השיר הזה בעמוד 24, תחת השם "געגועים לפרח". הוא מבטא את זיכרונות הילדות והגעגועים לימים הרחוקים, שחלפו לבלי שוב. אני מלחינה בעצמי את שיריי, אך בקשתי מחיים שדווקא את השיר הזה ילחין הוא, המקצוען בוגר האקדמיה למוסיקה. כמו שלא העזתי לצייר את סייפן הבר הסגול ההוא, כי הוא היה כליל השלמות, כמאמר השיר, כך הרגשתי גם בחיבור הלחן. חיים חיבר מנגינה נפלאה, והשיר זוכה להצלחה גדולה ביוטיוב ובהופעות חיות. אפשר לשמוע אותו בהקלדת שמו בגוגל.

הפסוק על הפרח בשיר "הוא היה כליל השלמות" מסמל עבורי עכשיו את חיים ז"ל, שהיה אדם נדיר, עילוי במוסיקה, נעים הליכות ורב קסם.

דברים לזיכרו של סגן אבי (אבא) פישר הי"ד

באחד הימים הקשים ביותר לצה"ל, ב-19.8.93 עלה כוח של גולני על מארב מוקשים ושבעה חיילים נהרגו. לאחר מספר שעות, בניסיון לברר מה בדיוק קרה ולאסוף ציוד שנשאר בשטח, ארגן צה"ל כוח נוסף שכלל את סגן אבי פישר, קרוב משפחה שלי, קצין ביחידה לסילוק פצצות. הכוח עלה גם הוא על מטען חבלה, אבי נפצע אנושות ונפטר מפצעיו ב-20.8.93, ג' אלול תשנ"ג, בבית החולים רמב"ם בחיפה. לעולם לא אשכח את אותו יום שישי מר ונמהר כאשר נורי פישר, אביו של אבי, הודיע לנו על נפילתו, ועל מועד הלוויתו.

בלה ונורי פישר "עשו עליה" לישראל מארה"ב עם ילדיהם דליה הבכורה ואבי (אברהם אבא) בן ה-3. בארץ נולדה להם הבת הצעירה ציפי. בלה היא בת דוד של רותי רעייתי. כמעט כל משפחתו של חמי שלמה זיולד, אביה של רותי, נספתה בשואה. מעטים בלבד שרדו, ביניהם אחיין של שלמה בשם יצחק (איצ'ה) זיולד. לאיצ'ה והלן רעייתו נולדה בת יחידה בשם בלה, היא אמו של אבי. אבי הי"ד היה בחור חמד ומאד מוכשר: גבוה משכמו ומעלה, חייכן, מלא מרץ ושובבות, ועם זאת בעל מחשבה מעמיקה ואידיאליסט. בגיל 10 הצטרף אבי לתנועת "בני עקיבא" כחניך, ובהמשך כמדריך. למד בחטיבת הביניים של "בני עקיבא" בגבעת-שמואל ובתיכון "הרא"ה" ברמת גן. אחר כך דחה את גיוסו בשנה כדי ללמוד בישיבת "מרכז הרב קוק" בירושלים, והתעמק בפילוסופיה יהודית ובדרכים לשילוב בין התורה לתקומת עם ישראל בארץ.

בעודו נער התנדב למד"א בעירו, עבר קורס מדריכים וגידל דור מתנדבים חדש. על כך הוענק לו אות המתנדב ב-1988. בהתגייסותו ביקש להגיע להנדסה קרבית, ועם סיום קורס קצינים התנדב ליחידת סילוק פצצות, הוסמך כמפקד צוות, תפקיד בו נפל. אבי היה גם צוללן מוכשר, ספורט שנהנה ממנו בחופשות מהצבא. הוא הרבה בקריאה בנושאים מגוונים: מותחנים, ספרי הסטוריה, מדע ופילוסופיה. איבדנו בן יקר למשפחתו ולעמו.

צילומים נבחרים מטיולים

אנדרטת "הערבה הבוכייה" לזכר הנספים בשואה בהונגריה. לפסל העץ אלפי עלים ממתכת, שעליהם חרוטים שמות של יהודים מהגטו שנרצחו. האנדרטה נמצאת בחצר של בית הכנסת הגדול והמפואר בבודפשט, ומומנה בחלקה על ידי שחקן הקולנוע היהודי טוני קרטיס, שהיה ממוצא הונגרי.

הכניסה לפארק גואל בברצלונה, ספרד. השער והמבנים בתוך הפארק תוכננו ע"י האדריכל המיוחד והמפורסם אנטוני גאודי. חדי עין יבחינו בגבי.

אני ליד אבן הרוזטה במוזיאון הלאומי בלונדון, אנגליה. הודות למציאת אבן זו שעליה נכתב אותו טקסט (200 שנה לפני הספירה) בשפת החרטומים וביוונית עתיקה, ניתן היה לפענח את כתב החרטומים.

הגענו לסקוטלנד בקיץ נדיר, בו לא ירדה כל השבוע של ביקורנו, אפילו טיפת גשם אחת.

ביקור בביתו של הסופר הסקוטי וולטר סקוט. מאד אהבתי בנעוריי את ספרו "אייבנהו".

על גדות נהר הסיין בפאריס, אחת הערים היפות בעולם.

על שפת אגם לואיז היפהפה
ברוקס הקנדיים

מראה מעל גשר קארל בפראג, צ'כיה

גבי בקוקנהוף, גינת הפרחים הגדולה
בעולם, נמצאת ליד אמסטרדם, הולנד,
ומכילה בעיקר צבעונים. הפריחה
בחדשים מרץ - מאי

בציריך, שווצריה,
ליד נהר הלימט

ליד אגם ציריך

"אוויר הרים צלול כיון", גם בשווצריה

גבי ואני שיחקנו טניס בשווצריה על
מגרש חימר, שאין בארץ

אפילוג

צעדתי בכמה שבילים בחיי:

הייתי בהיכלי המדע בתקופת הלימודים האקדמיים והמחקר לתואר השלישי. פעלתי על פי צו ליבי ועברתי לרעות בשדות האמנות על כמה מהיבטיה. ציירתי והצגתי תערוכות רבות, חיברתי סיפורים ושיירים, שאותם גם הלחנתי. אך היצירות הטובות ביותר שלי (ובל נמעיט בחלקו של גבי פה) הן שלוש בנותינו. הן גרמו לי ולגבי אושר רב בכל שלב של התפתחותן, וגדלו להיות נשים משכילות, מצליחות, עצמאיות ויפות. הן העניקו לנו שבעה נכדים נהדרים (כמובן בשיתוף פעולה הדוק עם בני זוגן) ועל כך אני אסירת תודה לגורל שהיטיב איתי ועם משפחתי.

תם ולא נשלם...

סיפור חיי משולב בסיפורה של מדינת ישראל. זכיתי להיות נוכחת בהולדתה של המדינה שלי, ומשפחתי לקחה חלק בבנייתה ובכל מאבקה ומלחמותיה. כל שלב ושלב של סיפורי האישי נשזר בקורות המדינה, שאותה אני אוהבת בכל לבי.

כתבתי את זיכרונותי בטרילוגיה:

חלק ראשון
ילדות
עד גיל 13 שבו סיימתי את בית הספר היסודי.

חלק שני
נעורים
עד גיל 20, הלימודים בתיכון ובאוניברסיטה, רומנטיקה ונישואים.

חלק שלישי
בגרות
כל מה שהתרחש במדינה, בחיי משפחתי ובחיי, מאז ועד עצם היום הזה. שמחה ועצב, אושר ויגון, התמהיל הבלתי נמנע של החיים.

ד"ר רות לוינסון
לבית זיולד

